

Univerzita Palackého v Olomouci

Právnická fakulta

Jana Holečková

**Zkrácené přípravné řízení a zjednodušené řízení před
soudem**

Diplomová práce

Olomouc 2018

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Zkrácené přípravné řízení a zjednodušení řízení před soudem“ vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.

V Olomouci dne 30. 11. 2018

.....

Jana Holečková

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu své diplomové práce JUDr. Romanovi Vicherkovi, Ph.D., za odborné vedení a všem, kteří mi pomohli při psaní této diplomové práce. Rovněž děkuji mé rodině za veškerou podporu, kterou mi během studia věnovali.

Obsah

Seznam použitých zkratk	6
Úvod	7
1 Obecná charakteristika	9
2 Vývoj právní úpravy	10
2.1 Nejvýznamnější novely	10
2.2 Vybrané problémy úpravy de lege lata	12
3 Ústavní principy a základní zásady trestního řízení	18
3.1 Zkrácené přípravné řízení	18
3.2 Zjednodušené řízení před soudem	21
4 Zkrácené přípravné řízení	24
4.1 Postavení jednotlivých subjektů	24
4.1.1 Policejní orgány	24
4.1.2 Státní zástupce	26
4.1.3 Podezřelý a jeho obhájce	27
4.1.4 Mladistvý podezřelý	29
4.2 Podmínky konání	30
4.2.1 Pozitivní podmínky	30
4.2.2 Negativní podmínky	31
4.3 Zahájení, průběh a vyřízení věci ve zkráceném přípravném řízení	33
4.3.1 Zahájení zkráceného přípravného řízení	33
4.3.2 Průběh zkráceného přípravného řízení	34
4.3.3 Vyřízení věci ve zkráceném přípravném řízení	35
5 Zjednodušené řízení před soudem	38
5.1 Zahájení a průběh	38
5.2 Rozhodování ve zjednodušeném řízení před soudem	40
5.2.1 Trestní příkaz	40
5.2.2 Zjednodušený písemný rozsudek	41
5.3 Možnosti přezkumu rozhodnutí soudu	41
5.3.1 Odpor	41
6 Zhodnocení využití institutů v praxi	43
6.1 Struktura trestné činnosti vedené ve ZPŘ na území Mladé Boleslavi	43

6.2	Okresní státní zastupitelství v Mladé Boleslavi.....	45
Závěr.....		47
Seznam použitých zdrojů.....		50
Shrnutí.....		54
Klíčová slova.....		54
Abstract.....		55
Keywords.....		55

Seznam použitých zkratek

ČR	Česká republika
EÚPL	Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod ze dne 4. listopadu 1950 ve znění Protokolu č. 14, který vstoupil v platnost 1. června 2010
IKSP	Institut pro kriminologii a sociální prevenci
LZPS	usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součástí ústavního pořádku České republiky, ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb.
OČTŘ	orgány činné v trestním řízení
PO	policejní orgán
TrŘ	zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů
TrZ	zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
Ústava	Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění ústavního zákona č. 347/1997 Sb., ústavního zákona č. 300/2000 Sb., ústavního zákona č. 395/2001 Sb., ústavního zákona č. 395/2001 Sb., ústavního zákona č. 515/2002 Sb., ústavního zákona č. 448/2001 Sb., ústavního zákona č. 71/2012 Sb. a 98/2013 Sb.)
ZPŘ	zkrácené přípravné řízení
ZŘ	zjednodušené řízení
ZSM	zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), ve znění pozdějších předpisů

Úvod

Diplomová práce pojednává o zkráceném přípravném řízení a navazujícím zjednodušeném řízení v českém trestním právu procesním. S danou problematikou jsem se setkala na stáži u Okresního soudu v Mladé Boleslavi. Pochopila jsem, že v agendě okresních soudů jde o často využívanou formu trestního řízení, která stále více ovlivňuje i celkový obraz trestního procesu. Policí jakožto orgánem činným v trestním řízení není ale vždy k aplikaci této formy vhodně přistupováno. Domnívám se tedy, že je žádoucí se touto problematikou zabývat. Jedná se také o poměrně nové instituty, které prošly několika novelizacemi a nadále se vyvíjejí. V tuzemské odborné literatuře proto dosud chybí jejich komplexnější zpracování, které nabízí tato diplomová práce.

Cílem práce je provést analýzu současné právní úpravy a zjistit, zda má v konečném důsledku pozitivní dopad ve vztahu k účinnějšímu trestnímu řízení. V případě, že je česká právní úprava v některých ohledech nedostatečná, naznačím úpravu *de lege ferenda*, lépe vyjadřující smysl a účel zkráceného přípravného řízení a navazujícího zjednodušeného řízení před soudem.

Pro splnění uvedených cílů jsem využila metody studia a teoretické analýzy odborných textů, právní úpravy a judikatury, dále historicko-komparativní metody a empirického výzkumu v závěrečné části. Při zpracovávání jsem vycházela z komentářové literatury, knižních publikací, odborných článků, příslušné legislativy a judikatury. Vzhledem ke stanovenému rozsahu kvalifikační práce se omezují pouze na některé sporné otázky problematiky a ostatní ponechávám dalšímu výzkumu.

Diplomová práce je rozdělena do šesti hlavních kapitol, jež se dále člení na podkapitoly. Úvodní část práce je věnována teoretickému vymezení řešených institutů v nezbytném rozsahu. V následující kapitole shrnu zkrácené přípravné řízení a navazující zjednodušené řízení v historických souvislostech a *de lege lata*. Zhodnotím důvody zavedení do trestního řádu, vybrané novelizace, kterými instituty prošly, a v neposlední řadě jejich významnost v trestním řízení, abych pak dle výsledků analýz v závěrečné části mohla srovnat, zda právní úprava institutů a jejich zavedení skutečně naplňuje myšlené záměry. Ve třetí kapitole rozvedu, jestli může užívání institutů obstát z hlediska ústavnosti a požadavků spravedlivého procesu. Definuji proto zásady trestního řízení, které probíranou problematiku ovládají, anebo se kterými je (či může být) v kolizi. Dále se blíže zaměřím na fungování zkráceného přípravného řízení, především na otázky, kdy by se mělo přistoupit k jeho užití, a kdy naopak ne. Zanalyzuji postavení jednotlivých subjektů. Následující kapitola věnuje navazujícímu zjednodušenému řízení, soustředím se na předpoklady konání, varianty rozhodnutí v rámci takového řízení a podmínky možného přezkumu rozhodnutí soudu ve zjednodušeném řízení. V poslední kapitole provedu analýzu, jak jsou tyto instituty uplatňovány

v praxi, tedy jak široce nebo úzce si orgány činné v trestním řízení vykládají limity působnosti tohoto řízení, a to jak z kvantitativního, tak kvalitativního hlediska. Je současná právní úprava věrným odrazem myšlené vůle zákonodárce? Naplňuje zákonné požadavky práva na spravedlivý proces? Je obviněnému umožněno uplatnit všechna práva, související s řízením? Zajišťují kompetence orgánů činných v trestním řízení všechny zákonné podmínky konání? Jak se kvalita zkráceného přípravného řízení projeví na řízení před soudem? Jaká je struktura trestné činnosti projednávané v rámci tohoto typu řízení? Na takové otázky bych ráda v příslušných kapitolách odpověděla. V závěru vyhodnotím na základě zjištěných informací, zda má zkrácené přípravné řízení a na něj navazující zjednodušené řízení v konečném důsledku pozitivní dopad.

V danou chvíli se domnívám, že zakotvení zkráceného přípravného řízení a navazujícího zjednodušeného řízení před soudem umožnilo zrychlit trestní řízení u vybraných deliktů, kde lze těchto institutů využít, a otevřelo tím cestu efektivnějšímu procesu, aniž by došlo k významnějšímu zásahu do základních práv obviněného.

1 Obecná charakteristika

Abychom se mohli hlouběji ponořit do dané problematiky a osvobodit tak následující kapitoly od opětovného vymezování základních pojmů, zaměřím se v úvodní kapitole na obecný popis institutů, který bude jednoduchým základem pro orientaci čtenáře.

Trestní řízení lze rozdělit do několika fází na řízení přípravné, předběžné projednání obžaloby, hlavní líčení, případně opravné řízení a vykonávací řízení. Přípravné řízení je prvním stadiem trestního řízení. Úkolem je zjištění a obstarání podkladů prokazujících vinu obviněného a dalších důkazů, jež jeho vinu vyvracejí. Správně provedené přípravné řízení má proto značný dopad na výsledek celého řízení. Samotné přípravné řízení lze rozdělit do dvou úseků, a sice na prověřování, tj. postup před zahájením trestního stíhání, a vyšetřování.

Zkrácené přípravné řízení jako jedna z forem přípravného řízení trvá od sepsání záznamu o zahájení úkonů trestního řízení, resp. provedení neodkladných a neopakovatelných úkonů ještě před zahájením úkonů trestního řízení, až do doručení návrhu na potrestání soudu, kterým se zároveň zahajuje trestní stíhání (§ 314b odst. 1 TrŘ).¹ Právní úpravu můžeme nalézt v hlavě desáté, části druhé trestního řádu. Jde o speciální právní úpravu a ze zásady priority speciální úpravy před obecnou vyplývá, že jsou-li splněny podmínky pro konání zkráceného přípravného řízení, má se tato forma všeobecně konat.² O fakultativnosti či obligatornosti konání ZPŘ dále pojednávám v kapitole „Podmínky konání“.

Podstatou je rychlé a neformální objasnění trestného činu, zjištění osoby důvodně podezřelé a vyhledání důkazů³ tak, aby došlo k rychlému přechodu z předsoudního stadia do řízení před soudem.⁴ Na zkrácené přípravné řízení navazuje zjednodušené řízení před soudem, které bylo do trestního řádu zavedeno spolu se zkráceným přípravným řízením novelou provedenou zákonem č. 265/2001 Sb. Je třeba ho chápat jako samostatný typ řízení před samosoudcem vzhledem k podmiňující vazbě na ZPŘ, ale též pro jeho odlišnost, vztahující se k zahájení řízení, a to návrhem na potrestání.⁵ Řízení se koná u okresního soudu před samosoudcem, kdy v ustanovení § 314b odst. 4 TrŘ propůjčuje samosoudci stejná práva a povinnosti jako senátu a jeho předsedovi.⁶

¹ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 5. vydání. Praha: Leges, 2018, s. 547.

² Tamtéž, s. 545.

³ Skutečnost, že policejní orgán má v zásadě důkazy pouze vyhledávat, a nikoliv provádět (srov. § 158 odst. 3 TrŘ), napomáhá k urychlení řízení.

⁴ ŠAMÁL, Pavel. In ŠAMÁL, Pavel a kol. *Trestní řád komentář – díl II*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 2335.

⁵ ŠAMÁL, Pavel. SOTOLÁŘ, Alexander. Zjednodušené řízení. *Trestněprávní revue*, 2002, 1. ročník, č. 3, s. 65.

⁶ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní...*, s. 553.

2 Vývoj právní úpravy

2.1 Nejvýznamnější novely

Právní úprava se jako obvykle tvořila a měnila v závislosti na historicko-politické situaci a potřebách společnosti v konkrétním časovém úseku. Snahy o zjednodušení trestního řízení a jeho zrychlení za účelem přispění k účinnějšímu procesu byly podnětem k zavedení institutů do trestního řádu novelou provedenou zákonem č. 265/2001 Sb., s účinností od 1. 1. 2002. Rychlost odhalení a následného potrestání pachatele trestného činu ovlivňuje efektivitu trestního řízení jako jeden z rozhodujících činitelů. Nepřímo tím také dochází ke zvýšení kredibility celého systému z pohledu veřejnosti. Úmysl zákonodárce byl spatřován v účinnějším trestním řízení.

Historický kontext by ale neměl být přeceňován, ani naopak opomíjen. V následující podkapitole se proto věnuji pouze vybraným novelám, které považuji za podstatné z hlediska utváření institutů do dnešní podoby, abych zodpověděla, zda právní úprava institutů a jejich zavedení skutečně naplňuje zamýšlené záměry.

Novela trestního řádu č. 292/1993 Sb. je pro účely této práce důležitá z hlediska změny významu přípravného řízení a posílení řízení před soudem, které by mělo být těžištěm dokazování. Změnila se koncepce celého přípravného řízení. Zavedlo se jednotné přípravné řízení formou vyšetřování, řízené vyšetřovatelem. Omezil se rozsah skutečností, které je třeba v přípravném řízení náležitě objasnit, a to na skutečnosti podstatné pro rozhodnutí o vině.⁷ Zaznamenány byly i tendence vedoucí k administrativnímu uvolnění tohoto stadia, což mělo přispět k četnějšímu vyhledávání důkazního materiálu přímo v terénu. Zákonodárce měl v úmyslu dosáhnout výraznějšího zjednodušení, účelného odformalizování a zrychlení trestního řízení, jak je citováno v důvodové zprávě k novele.⁸

V době zvyšování úrovně ochrany lidských práv, otevření hranic států, spojených s mezinárodními závazky a rozšiřujícím se fenoménem globalizace bylo nutné, aby ve své podstatě „rekodifikační“ novela přinesla do českého trestního řádu významné změny. Cílem bylo dosáhnout co nejkratšího časového okamžiku mezi spácháním trestného činu a reakcí státní moci na protiprávní čin. Taková odpověď státu musí být zároveň ale promyšlená a účinná, jak sám uvedl člen rekodifikační komise doktor Baxa.⁹ Změny, které přinesla tzv. Velká novela trestního řádu, provedená zákonem č. 265/2001 Sb., se týkají koncepčního vymezení přípravného řízení a jeho

⁷ RŮŽIČKA, Miroslav. *Veřejná žaloba a orgány konající přípravné řízení v ČR*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 18, s. 236.

⁸ Důvodová zpráva k zákonu č. 292/1993 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, a zákon č. 335/1991 Sb., o soudech a soudcích, sněmovní tisk č. 535.

⁹ BAXA, Josef. Reforma trestního řízení – geneze jejího vzniku a její cíle. *Bulletin advokacie*, 2001, č. 11–12, s. 15.

forem. Přípravné řízení již nebude diferencováno na fázi řízení před policejním orgánem a před vyšetřovatelem. Rozhodující nadále bude, že o „... typově nejméně závažných trestných činech se navrhuje konat tzv. zkrácené přípravné řízení, jehož podstatou je rychlé a neformální objasnění skutku, ve kterém je spatřován trestný čin, zjištění osoby důvodně podezřelé z jeho spáchání a vyhledání (nikoliv provedení) důkazů. Zkrácené přípravné řízení se navrhuje konat pouze za podmínky, že lze očekávat, že toto řízení bude v několikadenní lhůtě ukončeno a podezřelý bude postaven před soud. Pokud tyto podmínky nejsou splněny – např. proto, že šetřením se nezjistily skutečnosti odůvodňující závěr o tom, že ze spáchaného trestného činu je důvodně podezřelá určitá osoba, pak konání zkráceného přípravného řízení nebude přicházet v úvahu. Na navrženou právní úpravu zkráceného přípravného řízení navazuje návrh úpravy zjednodušeného řízení před samosoudcem.“¹⁰ Došlo tak skutečně k naplnění předpokladu samotného smyslu a účelu přípravného řízení, protože vlastní dokazování se předpokládá až v řízení před soudem.¹¹ Soud v souladu s tradicemi kontinentálního typu řízení odpovídá za správné a úplné zjištění skutkového stavu, proto mu musí být přiznána reálná možnost do dokazování aktivně zasahovat, a to i ve prospěch obžalovaného. Na druhou stranu ale novela poměrně značně zkomplikovala stadium projednání trestní věci před soudem. Uložila soudu povinnost, aby v rozsahu potřebném pro své rozhodnutí doplnil dokazování při neúplném provedení stranami.¹² Přípravné řízení bylo novelou rozděleno dle závažnosti, respektive společenské škodlivosti činu, jenž je jeho předmětem, na standardní přípravné řízení u všech trestných činů; rozšířené přípravné řízení u činů, o nichž v řízení v prvním stupni jedná krajský soud; a v neposlední řadě zkrácené přípravné řízení, které se koná při naplnění podmínek, uvedených v § 179a odstavec 1 TrŘ.¹³ Novela tak zavedla institut zkráceného přípravného řízení a zjednodušeného řízení před samosoudcem. Dle důvodové zprávy¹⁴ bylo hlavním cílem to, aby v případě méně závažné, bagatelní kriminality (skutkově jednoduché a důkazně jasné věci) bylo vedeno rychlé, neformální a současně tak i méně nákladné řízení, kdy je možné co nejrychlejší vyhledání důkazů s cílem v co možná nejkratší době postavit podezřelého před soud a o případu rozhodnout. Naproti tomu přípravné řízení o složitějších věcech, jako je například kybernetická kriminalita, má mít v takové situaci větší prostor pro OČTŘ. Jednou z podmínek konání je lhůta, která byla stanovena tak, že ZPŘ muselo být skončeno nejpozději do dvou týdnů ode dne, kdy

¹⁰ Důvodová zpráva k zákonu č. 265/2001 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, sněmovní tisk č. 785/0.

¹¹ ŠÁMAL, Pavel. Zkrácené přípravné řízení. *Trestněprávní revue*, 2002, č. 2, s. 7.

¹² RŮŽIČKA, Miroslav. Aplikační problémy – novela trestního řádu. *Právní rádce*, 2003, roč. 11, č. 3, s. 58.

¹³ ŠÁMAL, Pavel. In ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád komentář – díl II...*, s. 2334.

¹⁴ Důvodová zpráva k zákonu č. 265/2001 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, sněmovní tisk č. 785/0.

policejní orgán obdržel trestní oznámení nebo jiný podnět k trestnímu stíhání.¹⁵ Takto stanovený počátek výrazně zúžil aplikaci ZPŘ, neboť policejní orgán byl povinen postupovat dle ustanovení o postupu před zahájením trestního stíhání pouze ve lhůtě dvou týdnů od prvotní povědomosti o protiprávním jednání pachatele.¹⁶ Samotné přijetí oznámení či jiného podnětu nemusí ale vždy znamenat začátek běhu lhůty, vezmeme-li například v úvahu situaci, kdy se jedná o neúplný či zmatečný úkon, ze kterého nelze dovodit závěr o podezření ze spáchání trestného činu. Za takových okolností je nutné, aby došlo k dalším potřebným šetřením, které nelze zahrnout do běhu lhůty (konají se v rámci takzvaného „neprocesního stadia“, protože takové úkony nečiní policejní orgán na podkladu TrŘ).¹⁷ Vznikl tak problém s určením počátku běhu této lhůty.

Novela trestního řádu č. 274/2008 Sb. měla výše zmíněné pochybnosti o počátku běhu lhůty pro skončení zkráceného přípravného řízení odstranit. Za počátek běhu lhůty začalo být považováno sdělení podezření, tedy okamžik sdělení podezřelému,¹⁸ ze kterého skutku je podezřelý a jaký trestný čin je v daném skutku spatřován. Tato změna způsobila naopak rozšíření využití institutu v praxi tím, že omezila lhůtu dvou týdnů na dobu od okamžiku sdělení podezření do podání návrhu na potrestání. Došlo k umožnění vést řízení převážně o všech trestných činech s horní hranicí trestu odnětí svobody nepřevyšující tři léta, nevylučuje trestné činy, u nichž může prověřování trvat jakkoliv dlouhou dobu. Pouze mezi okamžikem sdělení podezření a podáním návrhu na potrestání soudu nesmí uběhnout doba delší dvou týdnů, popř. lhůta prodloužená státním zástupcem.¹⁹

Novela trestního řádu č. 459/2011 Sb. umožnila vést zkrácené přípravné řízení u těch trestných činů, jejichž horní hranice trestu odnětí svobody nepřesahuje pět let, na rozdíl od předchozí právní úpravy, která umožňovala vést takové řízení o trestných činech se sazbou odnětí svobody do tří let a ještě více tak rozšířila okruh trestných činů.

2.2 Vybrané problémy úpravy de lege lata

Bez ohledu na nejlepší úmysly autorů právní úpravy prověří její životaschopnost a funkčnost až právní praxe. Odhalí se problémy, které s sebou konkrétní aplikace nese, a potvrdí se či vyvrátí její skutečná účinnost. Právní úprava je proto nakonec v drtivé většině případů podrobena dalším úpravám, jež mají za cíl vzniklé nedokonalosti odstranit. Několik následujících řádků jsem proto

¹⁵ ZEMAN, Pavel. Právní úprava zkráceného přípravného řízení z perspektivy rekodifikace trestního procesu. *Trestněprávní revue*, 2008, č. 10, s. 296.

¹⁶ SLADKÝ, Jan. Zkrácené přípravné řízení. *Státní zastupitelství*, 2009, č. 12, s. 28.

¹⁷ FRYŠTÁK, Marek. Smysl a význam zkráceného přípravného řízení z hlediska jeho rychlosti. *Trestněprávní revue*, 2012, roč. 11, č. 10, s. 236.

¹⁸ Zkrácené přípravné řízení je považováno za postup před zahájením trestního stíhání, vedeným nikoliv proti osobě obviněné, ale toliko proti osobě podezřelé.

¹⁹ SLADKÝ, Jan. Zkrácené přípravné... , s. 28.

věnovala současné právní úpravě. Čtenáři je v závěru zodpovězeno, zda lze právní úpravu de lege lata pokládat za perfektní, nebo zbývá-li ještě nějaký prostor pro zlepšení úpravy de lege ferenda a případně jaký. S ohledem na rozsah práce jsem však vybrala pouze některé, dle mého názoru významné, problémy.

Jak již bylo naznačeno výše, novelou z roku 2008 došlo k posunu časového okamžiku počátku běhu dvouměsíční lhůty ke skončení ZPŘ. Nadále se počátek lhůty bude řídit sdělením podezření podezřelému, nikoliv od obdržení oznámení nebo jiného podnětu k zahájení trestního stíhání. Vzniká tím tak prostor pro situace, kdy policejní orgán shromažďuje informace například formou podání vysvětlení, úředních záznamů, někdy i za pomoci znaleckých posudků, bez stanoveného časového omezení ke shromažďování potřebných informací. To vyplývá také z § 159 TrŘ, který pro zkrácené přípravné řízení neplatí, a délka před sdělením podezření tak není zákonem nijak omezena. Tímto způsobem dochází k popření původního smyslu a účelu, kdy se ZPŘ konalo pouze za podmínky, že bylo možné pachatele v krátkém časovém úseku postavit před soud. Ve světle takových okolností se proto nejedná o zkrácené přípravné řízení, ale o „zjednodušené vyšetřování“,²⁰ navazující na úsek prověřování, jak trefně komentují autoři Ružička s Šabatou.²¹ Řízení proto může být vedeno i ve skutkově a právně složitějších věcech, což ohrožuje právo na obhajobu podezřelého. Existují zde ale určité „kontrolní mechanismy“, které by měly takovým situacím předcházet. Například v rámci dozoru nad zachováním zákonnosti státním zástupcem může adekvátně reagovat nad umělým prodlužováním prověřování.²²

Deficit lze dále v souvislosti s právy podezřelého spatřovat v prostudování spisu obviněným a jeho obhájcem dle § 166 odstavec 1 TrŘ, které ipso facto není možné využít v rámci zkráceného přípravného řízení a může se tak negativně projevit na konečném výsledku řízení. Dochází pak k nežádoucím situacím, kdy obviněný uplatňuje námitky proti důkazům a navrhuje nové důkazy před soudem, protože nemohl využít svého práva v přípravném řízení. Soudce Tuzar obdobně kritizuje takovou právní úpravu a uvádí, že soudil případ, který byl policejním orgánem oznámen dne 26. února 2009, a až 13. prosince 2010 byl podán návrh na potrestání. Šlo o poměrně složitý případ, ve kterém si PO vyžádal tři znalecké posudky a spis obsahoval 273 stran.²³ Tento problém se dostal i do zorného pole soudů, a to v rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 25. září 2014 sp. zn. Tpjn 303/2014, kde se kolegium vrátilo k původní myšlence zákonodárce. Uvedl, že délka prověřování by měla korespondovat se složitostí skutku v linii právní, skutkové a důkazní. Od

²⁰ I když se ale fakticky vyšetřování ani trestní stíhání nekoná, respektive dle § 314b odstavce 1 TrŘ se zahajuje až doručením návrhu státního zástupce na potrestání soudu.

²¹ RŮŽIČKA, Miroslav, ŠABATA, Karel. Zkrácené přípravné řízení a jeho místo mezi formami přípravného řízení. *Státní zástupitelství*, 2010, roč. 8, č. 2, s. 12.

²² SVATOŠ, Roman. Je možné zneužívat novelizovaný institut zkráceného přípravného řízení? *Státní zástupitelství*, 2012, č. 2, s. 55–57.

²³ TUZAR, Vladislav. Kam směřuje zkrácené přípravné řízení? *Soudce*, 2011, roč. 13, č. 4, s. 24.

počátku prověřování trestního oznámení či jiného podnětu k trestnímu stíhání, včetně samostatně posuzované doby prověřování a očekávání postavení podezřelého před soud, by do doby sdělení podezření podle § 179b odstavec 3 TrŘ neměla uběhnout doba podstatně převyšující dva týdny. V opačném případě samosoudce návrh na potrestání státního zástupce odmítne. Toto rozhodnutí se ale vztahuje na případy, kdy je od prvopočátku známá osoba pachatele. Pokud je ale zjištěna až po delší době od spáchání činu, nebrání taková okolnost provedení ZPŘ.²⁴

Dále je ale třeba podotknout, že charakter věcí projednávaných ve ZPŘ a relativně mírné tresty nemotivují odsouzené k obraně svých práv cestou opravných prostředků. Není tak dán prostor Nejvyššímu či Ústavnímu soudu k opravě eventuálních excesů a napomožení jejich případné eliminaci. De lege ferenda by bylo proto přínosné zaměřit se na modifikaci ustanovení § 179b odstavec 4 TrŘ. Osobně si nemyslím, že je dobré vracet se k původnímu znění před novelou, kvůli vznikajícím pochybnostem o počátku běhu lhůty, ale ustanovení § 159 odst. 1 TrŘ bych doplnila o vymezení lhůty od počátku prověřování v rámci ZPŘ, včetně samostatně posuzované doby prověřování a očekávání postavení podezřelého před soud, do sdělení podezření. Dalším relevantním řešením by mohlo být stanovení povinnosti OČTŘ sdělit podezření neprodleně po zjištění skutečností odůvodňujících závěr, že byl spáchán trestný čin a že jej spáchala určitá osoba, podobně jako v § 160 odst. 1 TrŘ. Uniká nám totiž jinak původní myšlenka, která odstranila těžkopádnost a zliberalizovala standardní trestní řízení v jednoduchých případech, což považuji za jednoznačně přínosné.

Problém počítání lhůt od sdělení podezření je spojen také s řešením věcí staršího data. Spisový materiál je pak shromažďován a takticky až na závěr je sděleno podezření. V takové chvíli ale veškeré podklady nejsou aktuální a hlavní líčení tak nemůže odpovídat zjednodušenému řízení, protože dochází k přesunu celého dokazování a aktualizace dat na soud.²⁵ Například výslechy svědků probíhají s velkým časovým odstupem po spáchání trestného činu, což se pak odrazí v kvalitě výpovědi a soud se v takovém důsledku mnohdy dostává do důkazní nouze.²⁶

Pojem sdělení podezření považuji pro danou problematiku za zásadní institut. Na rozdíl od klasického přípravného řízení nemá policejní orgán povinnost sdělit podezření neprodleně poté, co zjistí skutečnosti nasvědčující tomu, že byl spáchán trestný čin, a kdy je dostatečně odůvodněn závěr, že jej spáchala určitá osoba podle § 160 odstavec 1 TrŘ. V této souvislosti je důležitý § 179b odstavec 3 TrŘ, kde je stanovena povinnost orgánu konajícího řízení podezřelého vyslechnout a na počátku sdělit, z jakého skutku je podezříván a jaký trestný čin je v tomto skutku spatřován.

²⁴ LATA, Jan. In DRAŠTÍK, Antonín, FENYK, Jaroslav a kol. *Trestní řád. Komentář. I. díl*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2017, s. 1346.

²⁵ ZEMAN, Pavel a kol. *Zkrácené formy trestního stíhání – možnosti a limity*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2013, s. 114.

²⁶ TUZAR, Vladislav. Jak krátké je zkrácené přípravné řízení? *Trestní právo*, 2011, č. 4, s. 13.

Tento moment je pro podezřelého důležitý, protože nabývá práv a povinností, podobných obviněnému. Podezřelému je dána možnost se k věci vyjádřit, má právo být o všech skutečnostech případu řádně poučen a informován.²⁷ Avšak osoba podezřelá dle ustanovení § 179a odstavec 1 písm. b) TrŘ, u které je dostatečně odůvodněn závěr, že se dopustila deliktu, ale nejedná se o osobu přistiženou při činu nebo bezprostředně poté, může být OČTŘ vyšetřována i několik týdnů před sdělením podezření, a to vede k odepření práva uvádět skutečnosti potřebné ke své obhajobě, vyjadřovat se ke všem skutečnostem a předkládat důkazy. Bylo by tak vhodné, aby zákonodárce OČTŘ stanovil povinnost sdělit podezření ihned, jak se o takové odůvodněné skutečnosti dozví, stejně tak, jako je toto pravidlo vyjádřené v § 160 odstavec 1, aby podezřelý mohl reálně využívat všech svých zákonných práv podporujících jeho obhajobu. Tato „volná úvaha“ policejního orgánu je ale dle Vondrušky striktně omezena. Uvádí, že jakmile jsou zjištěny potřebné skutečnosti, je policejní orgán povinen přistoupit ke sdělení podezření, protože jinak dochází k obcházení zákona a ke svévolnému omezení práva na obhajobu.²⁸ To je ale dle mého limitováno povahou projednávané věci.

Důsledkem novely s účinností od 1. 1. 2012 se rozšířil okruh trestných činů, které je možné v rámci ZPŘ vést. V současné době je tak možné konat zkrácené přípravné řízení téměř ve všech případech, kde právní kvalifikace skutku odpovídá trestní sazbě odnětí svobody, nepřesahující pět let. Je pak na místě položit si otázku, zda je ZPŘ opravdu jen alternativou ke standardnímu trestnímu řízení a jestli se řízení vede opravdu jen o skutkově a právně jednoduchých věcech, když například trestný čin ublížení na zdraví (§ 146 TrZ), který splňuje všechny podmínky pro konání, může být v takovém řízení projednáván. Na základě odpovědí soudců dotazníkového šetření IKSP vyplývá, že ve ZPŘ ale v takovém případě nebývají shromažďovány nezbytné lékařské zprávy, což následně komplikuje rozhodovací proces samosoudce.²⁹ Je otázkou, zda původní právní úprava omezující okruh trestných činů s horní hranicí trestu odnětí svobody nepřevyšující tři léta lépe nevyjadřovala možnosti a limity ZPŘ. Vezmeme-li ale v úvahu například trestný čin loupeže (§ 173 TrZ), jež zajisté nepatří mezi bagatelní věci, přesto může být již na počátku šetření znám skutkový stav bez důvodných pochybností, k dokazování není třeba komplikovaných znaleckých úvah a postačí pouze výslech osob, popř. zajištění věcí apod.³⁰ Další vývoj budoucí právní úpravy proto neshledávám v návratu k původnímu znění zákona, ale je možné uvažovat o omezení ustanovení § 179 odst. 1 TrŘ pouze na trestné činy osob přistižených při činu nebo bezprostředně poté či o taxativním výčtu trestných činů, jež nebude možné v rámci ZPŘ projednávat.

²⁷ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní právo procesní*. 4. přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. s. 552.

²⁸ VONDRUŠKA, František. Jak počítat běh lhůty pro skončení zkráceného přípravného řízení? *Státní zastupitelství*, 2009, roč. 7, č. 12, s. 27.

²⁹ ZEMAN, Pavel a kol. *Zkrácené formy trestního stíhání...*, s. 114.

³⁰ Tamtéž, s. 113.

V případech, kdy se konalo ZPŘ, se trestní stíhání zahajuje doručením návrhu na potrestání soudu, které má podobné náležitosti jako obžaloba,³¹ ale nemusí obsahovat odůvodnění, což je častokrát kritizováno právní praxí z pohledu garance práva na obhajobu. Soudce často navíc není schopen pochopit například výpočet škody, když návrh není odůvodněn.³² Štefunková a Zeman ve svém článku uvádějí, že „*okamžik doručení návrhu na potrestání obviněnému má význam mj. proto, že jím nastávají účinky sdělení obvinění*“.³³ To podezřelého může stavět do absurdní situace, kdy se svých základních práv na spravedlivý proces může skutečně domáhat až ve chvíli kdy, mu samosoudce zašle návrh na potrestání, nebyl-li mu zaslán dříve, kdy zákon nadto neukládá povinnost uvést odůvodnění návrhu na potrestání ani možnost seznámení se spisem na konci zkráceného přípravného řízení. Odůvodnění pak v takovém případě hraje velkou roli a podezřelý by tak mohl být obeznámen s podklady, které byly proti němu shromážděny před hlavním líčením. Jestliže se v některých případech činí všechny úkony před sdělením podezření, ztrácí osoba možnost takové úkony ve svůj prospěch účinně ovlivňovat.³⁴ Absence odůvodnění ztěžuje dále formulaci obhajoby.³⁵ Na druhou stranu si ale myslím, že taková úprava přispívá k rychlosti a jednoduchosti řízení vzhledem k podstatě skutků, které by měly být skutečně řešeny v rámci ZPŘ. Negativní důsledky v podobě rizika omezení práva na obhajobu vznikají pouze v souhrnu s ostatním výše zmíněným (neseznámením s obsahem spisu, možnost konání ZPŘ i ve složitějších případech, počátek běhu lhůty k ukončení atd.).

Extenzivní výklad ZPŘ patří k oblíbě mezi orgány činnými v trestním řízení. O tom není pochyb, vzhledem ke statistickým údajům Ministerstva spravedlnosti ČR.³⁶ Důvod může být dle mého spatřován v konzervativním, relativně zatuhlém a komplikovaném systému standardního trestního procesu. Přísná úprava doručování, systematika trestního řádu a dokazování některých skutečností může nepřímo svádět k uplatnění liberálnějšího způsobu řešení, a proto je možné hovořit o nadužívání ZPŘ v praxi. Uvedla jsem několik příkladů, kdy můžeme spatřovat, že právní úprava není zdaleka dokonalá, určitě je zde prostor k dalším změnám. Některé jsem se pokusila v kapitole zformulovat. Pochopila jsem také, že původní záměry zákonodárců se mnohdy rozcházejí se současnou právní úpravou. Domnívám se tak, že by mělo v praxi dojít k omezení případů jen na ty skutečně „triviální“, kdy je pachatel přistižen při činu a v situacích tomu

³¹ ŠÁMAL, Pavel. In ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád komentář – díl II...*, s. 2358.

³² ZEMAN, Pavel a kol. *Zkrácené formy trestního stíhání...*, s. 114.

³³ ŠTEFUNKOVÁ, Michaela, ZEMAN, Petr. Zkrácené řízení – statistiky a realita. *Trestněprávní revue*, 2014, roč. 13, č. 7–8, s. 186.

³⁴ ZEMAN, Pavel a kol. *Zkrácené formy trestního stíhání...*, s. 151.

³⁵ LATA, Jan. In DRAŠTÍK, Antonín, FENYK, Jaroslav a kol. *Trestní řád. Komentář. I. díl...*, s. 1350.

³⁶ Podrobněji: *Statistika a výkaznictví* [online]. cslav.justice.cz, [cit. 7. srpna 2018]. Dostupné na <<http://cslav.justice.cz/InfoData/prehledy-agend.html>>.

podobných a lze tak následně konat rychlé a plynulé řízení bez zbytečných obstrukcí a omezování práv obviněného.

3 Ústavní principy a základní zásady trestního řízení

Kapitola je věnována ústavním principům a zásadám trestního řízení, které ovládají a zároveň stanovují pomyslné mantinely aplikace probíraných institutů. Důležitost zpracování této kapitoly spatřuji ve zhodnocení udržitelnosti právní úpravy *de lege lata* z pohledu základních principů a zásad, které mají v právním státě neodmyslitelné místo. Proto je důležité položit si otázku, zda je některými principy a zásadami na úkor zkrácení a zjednodušení řízení v praxi šetřeno.

Na počátku je ale třeba vzpomenout, že každé trestní řízení se rovná určitému zásahu do základních lidských práv a svobod, a to jak na straně obviněného, například v souvislosti s difamačními účinky řízení, tak i svědků v souvislosti s opakovaným výslechem. Před samotným vymezením podstaty kapitoly považuji za důležité vysvětlit rozlišení pojmů „ústavní principy“ a „základní zásady trestního řízení“. S ohledem na fakt, že ústavní právo upravuje pouze ty nejzásadnější otázky právní regulace, mohou být oproti základním zásadám trestního řízení užší.³⁷ Ústava, Listina základních práv a svobod a závazky vyplývající z mezinárodních smluv jsou v demokratickém státě základní stavební jednotkou práva, a proto je nutné na principech v nich uvedených bezpodmínečně trvat. Podrobně jsou jednotlivé zásady vymezeny v příslušných kodexech.

Základní zásady trestního řízení jsou významné z hlediska výkladu trestního řádu, a jsou tak významným nástrojem aplikace konkrétních právních norem. Je ovšem potřeba dodat, že ne všechny zásady je možné uplatnit v každé fázi trestního řízení. Kapitola není zbytečně zatěžována prostým výčtem a popisem všech použitelných principů a zásad, ale zaměřuje se především na některé výjimky z obecnosti a možné kolize.

3.1 Zkrácené přípravné řízení

Mezi ústavní principy ovládající ZPŘ patří mimo jiné možnost trestního *stíhání jen v řádném zákonném procesu*, presumpce nevin, právo na poskytnutí právní pomoci, obhajoby a na odeprání výpovědi, právo na soudní ochranu práv a posuzování trestnosti a ukládání trestů podle zákona účinného v době, kdy byl čin spáchán.³⁸ Stíhat podezřelého řádným způsobem a prostředky, jež orgánům činným v trestním řízení předkládá zákon, je jednou ze záruk spravedlivého procesu. Spravedlnosti ve své čisté podstatě vždy není možné dosáhnout, proto je velmi důležité postupovat v souladu se zákonem, jak je uvedeno v článku 8 odst. 2 LZPS. Tento princip je nadřazen i požadavku pravdivého zjištění skutkového stavu věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti. Důkazy musí být proto od počátku ZPŘ opatřovány a prováděny v souladu se zákonem.³⁹

³⁷ RŮŽIČKA, Miroslav. *Věřejná žaloba a orgány konající přípravné řízení v ČR*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 18.

³⁸ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Přípravné řízení trestní*. 2. doplněné a přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2003, s. 45–46.

³⁹ RŮŽIČKA, Miroslav. *Věřejná žaloba a orgány konající ...*, s. 20.

Až v základních zásadách trestního řízení pak můžeme spatřovat charakteristické rysy ZPŘ. Podstatou je rychlé a neformální objasnění skutku, zjištění osoby důvodně podezřelé a následné vyhledání důkazů. Tomu odpovídají i základní zásady, přičemž některé se v důsledku projevu střetu požadavku rychlosti a zachování zásad trestního řízení vůbec neuplatní, jiné naopak v jejich plném rozsahu.⁴⁰

Platí zde *zásada skutkových zjištění bez důvodných pochybností* v rozsahu, který je nezbytný pro rozhodnutí (§ 2 odst. 5 TrŘ). Zásada materiální pravdy je modifikována rozsahem zjišťování skutkového stavu a také procesní formou. Lze použít i méně náročné postupy dle hlavy deváté TrŘ.⁴¹ Policejní orgán při objasňování a prověřování skutečností, jež nasvědčují spáchání trestného činu, postupuje stejným způsobem jako v rámci postupu před zahájením trestního stíhání. Je oprávněn vyžadovat například vysvětlení od fyzických a právnických osob a státních orgánů, provádět ohledání věci a místa činu a obstarávat potřebné podklady, odborná vyjádření a znalecké posudky, je-li to zapotřebí.⁴² Dokazování je z povahy věci žádoucí v potřebném rozsahu minimalizovat, a mělo by být proto omezeno zejména na neodkladné a neopakovatelné úkony.⁴³ Ustanovení § 2 odst. 5 TrŘ je nutné vykládat v závislosti na fázi trestního řízení. V postupu před zahájením trestního stíhání je podstatné zjistit fakta a určit, zda zahájit trestní stíhání, ve vyšetřování se poté zjišťují informace potřebné pro podání obžaloby soudu či jiné meritorní rozhodnutí.⁴⁴ Trestní stíhání je ale v rámci ZPŘ zahajováno návrhem na potrestání soudu.⁴⁵ Z toho vyplývá, že se jedná o zvláštní způsob postupu před zahájením trestního stíhání, kde již výsledky prověřování jsou podkladem pro rozhodnutí o podání návrhu na potrestání, návrhu na schválení dohody o vině a trestu nebo pro jiné rozhodnutí.⁴⁶ Návazností jednotlivých stadií trestního řízení a využitelností výsledků přípravného řízení se ve svém nálezu ze dne 6. března 2002, sp. zn. IV ÚS 615/99 zabýval i Ústavní soud. Soud reaguje na členitost trestního řízení a uvádí, že jednotlivé fáze nelze vykládat izolovaně, nýbrž ve vzájemné souvislosti.

Na přípravné řízení nelze pohlížet jako na řízení sporné, kontradiktorní, kde proti sobě vystupují strany se (zdánlivě) protichůdnými zájmy a nezávislý orgán, který by spor těchto stran rozhodoval. *Zásadu obžalovací* proto nelze v této fázi z hlediska procesního rozdělení funkcí (§ 2 odst. 8 TrŘ) uplatňovat.⁴⁷

⁴⁰ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Přípravné řízení...*, s. 46.

⁴¹ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní právo procesní...*, s. 475.

⁴² § 158 odst. 3 zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád, ve znění pozdějších předpisů.

⁴³ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní právo procesní...*, s. 553–554.

⁴⁴ Tamtéž, s. 473.

⁴⁵ Srov. § 314b odst. 1 a § 179b odst. 5, věta druhá, zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád, ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁶ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní právo procesní...*, s. 553.

⁴⁷ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní...*, s. 165–166.

Trestní řád obecně neurčuje absolutní hranici délky trestního řízení, kritéria náležitá pro naplnění *zásady rychlosti řízení* (§ 4 TrŘ) jsou tak relativně neurčitá. Vždy záleží na konkrétním případě, jeho skutkové složitosti, spolupráci obviněného, svědků, popřípadě osob zúčastněných na řízení.⁴⁸ Výjimku tvoří ZPŘ, které je možné konat pouze za podmínky, že bude ukončeno v určité lhůtě.⁴⁹ Takové omezení, jak již bylo uvedeno výše, vyplývá z neformálnosti a skutkové zřejmosti případu a mělo by tak bránit nevhodné aplikaci ZPŘ. Zásada rychlosti se dále projevuje v odložení provádění důkazů do fáze před soudem a policejní orgán má tak v zásadě důkazy pouze vyhledat a zajistit.⁵⁰ Dokazování se proto v procesní formě v rozsahu ZPŘ obvykle neprovádí. Za další projev této zásady lze také považovat, že návrh státního zástupce na potrestání obviněného neobsahuje odůvodnění, což značně přispívá k rychlejšímu řízení. Výsledky statistických údajů jednoznačně ukazují, že zavedení ZPŘ výrazně zrychlilo trestní proces a také vedlo ke zvýšení produktivity státních zástupců.⁵¹

Vymezení lhůty pro skončení zkráceného řízení je asi nejpalcivějším problémem institutu, na který jsem upozornila ve druhé kapitole. Problém spočívá v tom, že platná právní úprava nikde neříká, dokdy musí policejní orgán podezřelému sdělit podezření, aby tak mohla běžet dvoutýdenní lhůta pro skončení.⁵² Ještě markantnější problém s tím spojený je, že ve fázi od sepsání záznamu o zahájení úkonů trestního řízení až do sdělení podezření nemá osoba v některých případech⁵³ fakticky zajištěné *právo na obhajobu* (§ 2 odst. 13 TrŘ). Rozhodnutím NS Tpjn 303/2014 sice došlo k posunu v oblasti problematiky lhůt ZPŘ, ale absence definice lhůty značí, že i šest týdnů lze považovat za optimální, což se může negativně projevit na základních právech podezřelého. Ten nemůže předkládat návrhy důkazů, vyjadřovat se k předloženým důkazům, nahlížet do spisu. Není se spisem seznámen ani na konci zkráceného přípravného řízení dle § 166 TrŘ. Dle § 65 odst. 1 TrŘ, per analogiam je ale osobě podezřelý za podmínek věty třetí a dále umožněno nahlédnout do písemného vyhotovení sdělení podezření nebo záznamu o něm. Přestože se takové právo dovozuje, je jeho využití v některých případech bezúčesné. K podání návrhu na potrestání totiž dochází i několik hodin po sdělení podezření a podezřelý tak nemá možnost zformulovat svou obhajobu či uplatnit námitky vůči proběhlému prověřování a řízení tak přejde do fáze před soudem.⁵⁴

⁴⁸ JELÍNEK, Jiří. Zásada rychlosti trestního řízení. *Kriminalistika*, 2003, roč. 36, č. 1, s. 20.

⁴⁹ Srov. § 179a odst. 1 písm. b) a § 179f odst. 2 písm. a) zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád, ve znění pozdějších předpisů.

⁵⁰ JEŽEK, Vladimír. Zkrácené přípravné řízení a zjednodušené řízení před soudem. *Bulletin advokacie*, 2001, roč. 8, č. 11–12, s. 79.

⁵¹ DUŠEK, Libor, MONTAG Josef. Dopady zkráceného přípravného řízení na délku a výsledky trestního řízení. *Trestněprávní revue*. 2014, roč. 13, č. 1, s. 16–21.

⁵² § 159 zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád, ve znění pozdějších předpisů, se neuplatní.

⁵³ § 179a odst. 1 písm. b) ve spojení s § 158 odst. 3 zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád, ve znění pozdějších předpisů.

⁵⁴ LATA, Jan. In DRAŠTÍK, Antonín, FENYK, Jaroslav a kol. *Trestní řád. Komentář. I. díl...*, s. 1350.

Rovněž účast obhájce na vyšetřovacích úkonech ve smyslu § 165 odst. 2 TrŘ, reprezentující prvek kontradiktornosti, se zde neuplatní. Právní úprava de lege lata tak podle některých autorů může být účelově zneužita k omezování práv stíhané osoby ve stínu zkrácení trestního řízení.⁵⁵ Smyslem zásady zajištění práva na obhajobu je zaručit plnou ochranu práv osob a jejich oprávněných zájmů.⁵⁶ Zákon se snaží vyrovnat postavení podezřelého a obviněného v klasickém vyšetřování, když v § 179b odst. 2 TrŘ uvádí, že podezřelý má stejná práva jako obviněný. Již v průběhu zadržení má proto podezřelý právo zvolit si obhájce a radit se s ním bez přítomnosti třetí osoby. Taková práva má ale až od počátku sdělení podezření, což vrací opět k jádru problému.⁵⁷ Ačkoliv k tomu Baxa uvádí že „v tomto stadiu je obhajoba omezena, aby k jejímu plnému rozvinutí mohlo dojít až v řízení před soudem“;⁵⁸ domnívám se, že je právo na obhajobu slabší než v postavení obviněného při vyšetřování. Svůj názor opírám i o případ aplikace ustanovení nutné obhajoby. Ve smyslu § 179b odst. 2 TrŘ má zadržený podezřelý právo zvolit si obhájce již v průběhu zadržení. Podezřelý může ale být po výslechu propuštěn ze zadržení a pouhá skutečnost, že byl zadržen, není důvodem nutné obhajoby. V této době není možné využít ani jiných důvodů vzniku nutné obhajoby, reglementovaných v § 36 TrŘ, neboť ty jsou vázány na pojem obviněného, jímž se podezřelý stane až doručením návrhu na potrestání soudu. Ve ZPŘ může tak vystupovat pouze obhájce zvolený, nikoliv však ustanovený.⁵⁹ To vyplývá též z jazykové dikce § 36 odst. 4 TrŘ, kde jako případ nutné obhajoby zákonodárce považuje až konání zjednodušeného řízení proti zadrženému. Úvahu potvrdil i Nejvyšší soud v usnesení sp. zn. 8 Tdo 1007/2014, ze dne 1. října 2014. Názory na použití analogie institutu nutné obhajoby u podezřelého se mezi odborníky liší.⁶⁰ Základním předpokladem pro zajištění práva na obhajobu ale tedy je to, že každý zadržený podezřelý musí být poučen PO o právu zvolit si obhájce.⁶¹

3.2 Zjednodušené řízení před soudem

Zjednodušené řízení před soudem zajišťuje základní zásady trestního řízení s jistými výjimkami vzhledem ke zvláštnímu charakteru řízení. Mezi zásady, které tuto specifickou odrážejí, řadíme zásadu rychlého procesu, zásadu vyhledávací, zásadu veřejnosti a zásadu bezprostřednosti. Zjednodušené řízení před samosoudcem je možné zahájit výlučně podáním návrhu na potrestání státním zástupcem.⁶² Takový návrh pak nahrazuje obžalobu, i vzhledem k takřka

⁵⁵ COUFAL, Petr. Nad dalším zrychlením a zefektivněním trestního řízení. *Státní zástupitelství*. 2009, roč. 7, č. 10, s. 22.

⁵⁶ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Přípravné řízení trestní*..., s. 74.

⁵⁷ K problematice okamžiku, kdy se z osoby stává podezřelý viz podkapitola 4.1.3.

⁵⁸ BAXA, Josef. *Reforma trestního řízení*..., s. 17.

⁵⁹ ŠÁMAL, Pavel. In ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád komentář – díl II*..., s. 2350.

⁶⁰ Srov. SVATOŠ, Roman. Zajišťuje institut zkráceného přípravného řízení základní zásady trestního řízení? *Trestní právo*, 2007, č. 6, s. 5.

⁶¹ VANTUCH, Pavel. *Trestní řízení z pohledu obhajoby*. 1. vydání. Praha: C. H. BECK, 2014, s. 350.

⁶² SVATOŠ, Roman. Zajišťuje institut zkráceného přípravného..., č. 6, s. 3.

shodným náležitostem, a uplatňuje se tak i zde *zásada obžalovací*. Význam této zásady spočívá v procesním rozdělení funkcí mezi obžalobu, zastoupenou státním zástupcem, obhajobu a soud.⁶³ Pouze státní zástupce je oprávněn v rámci řízení podat návrh na potrestání soudu a zahájit tak zjednodušené řízení před soudem. Obhajobu reprezentuje obviněný a jeho obhájce. Soud je povinen rozhodnout pouze o skutku⁶⁴ uvedeném v návrhu na potrestání.⁶⁵

Jedním ze způsobů, kterým může soud rozhodnout, je vydání trestního příkazu. Samosoudce za splnění všech podmínek stanovených v § 314e a násl. TrŘ meritorně rozhodne na podkladě spisového materiálu, nikoliv provedením dokazování v hlavním líčení.⁶⁶ Trestní příkaz tak představuje výjimku ze *zásady bezprostřednosti*, která spočívá v rozhodnutí soudu na základě důkazů před ním bezprostředně provedených. Rovněž se jedná o výjimku ze *zásady veřejnosti*. Zjednodušení a zkrácení řízení nespočívá jen ve stanovení kratších lhůt, ale právě i v úpravě postupů dle trestního řádu, a proto je trestní příkaz dalším z projevů *zásady rychlého procesu*.

Zásada vyhledávací je pro OČTŘ v některých ohledech sporná. Zejména při zodpovězení otázky, kdo nese procesní odpovědnost za zjištění skutkového stavu a problematiku nesporných skutečností. O takových skutečnostech není mezi stranami sporu, a proto nemusí být předmětem dokazování, pokud to samosoudce nepovažuje za potřebné.⁶⁷ Takový postup slouží ke zjednodušení a zrychlení řízení, protože je možné zúžit rozsah dokazování k objasnění věci. Dokazování se posléze týká pouze sporných skutečností v intencích zásady *zjištění skutkového stavu věci bez důvodných pochybností*.⁶⁸

V závěru docházím k názoru, že ústavní principy a základní zásady (byť s jistými odchylkami vázanými unikátností takového řízení) jsou ve zkráceném řízení a navazujícím zjednodušeném z výše uvedených důvodů dodržovány. Jsou ale situace, kdy policejní orgán shromáždí potřebné materiály a důkazy ještě před sdělením podezření, kdy podezřelý o řízení neví, a není jej tak schopen ovlivňovat, což vede k nerespektování jeho práva na obhajobu. Ústavní soud v rozhodnutí ze dne 26. července 2012, sp. zn. III. ÚS 2449/12 zdůraznil, že zpravidla nemínil zasahovat do rozhodovací činnosti OČTŘ v přípravném řízení, nevýmaje zkrácené přípravné řízení, neboť v této fázi řízení dochází k zásahům do základních práv jen zcela výjimečně. Možnost ingerence Ústavního soudu je tak pojímána velmi restriktivně a možnost ochrany „negativního zákonodárce“ tak může být omezená. Tento problém začíná a končí u legislativního vyjádření lhůty pro skončení ZPŘ v § 179b

⁶³ ŠÁMAL, Pavel. In ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád komentář – díl I*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 43.

⁶⁴ K problematice totožnosti skutku viz kapitola 4.3.1.

⁶⁵ RŮŽIČKA, Miroslav. *Věřejná žaloba a orgány konající...*, s. 456–457.

⁶⁶ JELÍNEK, Jiří a kol. *Rozhodnutí ve věcech trestních (se vzory rozhodnutí soudů a podání advokátů)*. 3. vydání. Praha: Leges, 2015, s. 107–109.

⁶⁷ ŠÁMAL, Pavel. In ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád komentář – díl II...*, s. 3567 (srov. Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 14. srpna 2003, sp. zn. 7 To 389/2003).

⁶⁸ ŠÁMAL, Pavel. In ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád komentář – díl I...*, s. 35.

odst. 4 TrŘ od sdělení podezření, kdy není upravena lhůta před takovým okamžikem. Do budoucna by proto bylo žádoucí, aby zákonodárce nejisté poměry upravil.

4 Zkrácené přípravné řízení

Aby bylo možné odpovědět na otázky položené v úvodu práce, je nutné seznámit se s pravomocemi OČTŘ, právy a povinnostmi osoby obviněné a také se zákonnými podmínkami a překážkami konání řízení, za kterých mohou být tyto kompetence užity. Je důležité uvědomit si, že skutečnost, jakým způsobem bude každý zainteresovaný OČTŘ postupovat, má závratný význam na postup a výsledek řízení, jež se odrazí v celkové účinnosti trestního řízení.

4.1 Postavení jednotlivých subjektů

4.1.1 Policejní orgány

Typová jednoduchost skutků projednávaných v ZPŘ umožňuje konat tento způsob řízení u nejnižších organizačních složek Policie České republiky. Jedná se zásadně o policejní orgány uvedené v § 12 odst. 2 TrŘ, jestliže jsou oprávněni konat prověřování skutečností nasvědčujících spáchání konkrétního trestného činu. V praxi tedy nejčastěji koná zkrácené přípravné řízení policejní orgán, představovaný některým útvarem Policie ČR.⁶⁹ Takovým útvarem je především Služba pořádkové policie a Služba kriminální policie a vyšetřování, která se jinak zabývá vyšetřováním trestných činů.⁷⁰ Působnost Služby a kriminální policie ČR je stanovena pro šetření a prověřování trestných činů, pokud byly oznámeny a zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí převyšující tři roky.⁷¹ Je tedy možné, že ZPŘ bude vedeno policejním orgánem, který je příslušný vést i vyšetřování v § 160 odst. 2 či 3 TrŘ. Státní zástupce je oprávněn vést řízení, a to obligatorně v případech trestných činů příslušníků Generální inspekce bezpečnostních sborů, Bezpečnostní informační služby, Vojenské policie atd.⁷² Útvary Policie ČR s celostátní působností mohou být také věcně příslušné ke konání řízení, avšak půjde o situace zcela ojedinělé.⁷³

Policejní orgán, jemuž byl trestný čin oznámen nebo jím byl zjištěn či objasněn, může věc předat jinému policejnímu orgánu jen po předchozím souhlasu nebo rozhodnutí nejbližše společně nadřízeného vedoucího pracovníka, po projednání se státním zástupcem. O výsledku takového projednání se učiní záznam v trestním spise.⁷⁴

Řízení je zahájeno sepsáním záznamu o zahájení úkonů trestního řízení dle § 158 odst. 3 TrŘ, respektive provedením neodkladných a neopakovatelných úkonů, hrozí-li nebezpečí z prodlení. Usnesení o zahájení trestního stíhání v § 160 odst. 1 se nevydává. Zvláštností, kterou můžeme v dané problematice spatřovat, je skutečnost, že se zkrácené řízení vede proti konkrétnímu

⁶⁹ Podrobně k příslušnosti: čl. 108 závazného pokynu policejního prezidenta ze dne 21. dubna 2009 č. 30/2009, o plnění úkolů v trestním řízení.

⁷⁰ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní právo procesní...*, s. 551.

⁷¹ ZEMAN, Pavel a kol. *Zkrácené formy trestního stíhání...*, s. 42.

⁷² § 179a odst. 3 zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád, ve znění pozdějších předpisů.

⁷³ ŠÁMAL, Pavel. In ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád komentář – díl II...*, s. 2342.

⁷⁴ Čl. 108 závazného pokynu policejního prezidenta ze dne 21. dubna 2009 č. 30/2009, o plnění úkolů v trestním řízení.

podezřelému.⁷⁵ Tuto osobu je třeba vyslechnout dle ustanovení o výslechu obviněného a nejpozději na počátku sdělit, ze spáchání jakého skutku je podezřelý a jaký trestný čin je v tomto skutku spatřován. Podezřelého je třeba dále poučit, že je oprávněn svou výpověď odepřít a že mu náleží právo zvolit si obhájce. Policejní orgán při výslechu nesmí užít kapciózních a sugestivních dotazů. Sdělení podezření na rozdíl od usnesení o zahájení trestního stíhání není vydáváno formou usnesení, ale formou opatření, proti kterému není přípustná stížnost.⁷⁶ O sdělení učiní policejní orgán úřední záznam do protokolu. Opis poté doručí podezřelému, popřípadě obhájci, a do 48 hodin opis rovněž zašle státnímu zástupci.

Povaha písemnosti zaznamenávající výpověď podezřelého je v odborné literatuře sporná. Zákon v § 314d odst. 2 TrŘ užívá pojem „protokol o výslechu podezřelého“ s odkazem na § 179b odst. 3, kde se naproti tomu hovoří o (úředním) záznamu. Takový záznam neodpovídá obecnému ustanovení § 55 TrŘ o pořizování protokolu a § 91 a násl. TrŘ o výslechu obviněného. Policejní orgán tak pouze sepiše takový záznam a dále není povinen si jeho obsah nechat podezřelým či jeho zástupcem stvrdit.⁷⁷ Proti tomu se vymezuje Šámál, který je toho názoru, že o výpovědi podezřelého se sepiše protokol, což podle něho vyplývá nejen z odkazu přiměřeného použití ustanovení o výslechu obviněného a z § 95 TrŘ, ale i z ustanovení § 179b odst. 3 TrŘ („učiní záznam do protokolu“) a § 314d odst. 2 TrŘ („na přečtení protokolu o výslechu podezřelého“). Úřední záznam se tak vztahuje pouze ke sdělení skutku, nikoliv k zaznamenání výpovědi podezřelého.⁷⁸ Větný obrat ustanovení 179b odst. 3 „o tomto úkonu“ není jednoznačný, nicméně se přiklání k názoru Šámala. Pokud bychom totiž považovali výpověď podezřelého za úřední záznam, odebereme takovému dokumentu prerogativu veřejné listiny. To má význam z hlediska dokazování, neboť nesprávnost obsahu protokolu musí prokázat ten, kdo takovou nesprávnost tvrdí, jinak se presumuje jeho správnost. Naproti tomu úřední záznam lze jako každou jinou neveřejnou listinu pouze odmítnout.⁷⁹

Během prověřování postupuje policejní orgán podle ustanovení hlavy deváté trestního řádu a v případě neopakovatelných nebo neodkladných úkonů se užije hlavy čtvrté. Zákon tak předchází tomu, aby se ve zkráceném řízení prováděly důkazy v procesní formě, které by se pak opakovaly ve stadiu řízení před soudem. Zejména tak přicházejí v úvahu záznamy o vysvětlení osob nebo odborná vyjádření. Trestní stíhání je pak zahájeno doručením návrhu na potrestání soudu v souladu s § 314b odst. 1, věta druhá, TrŘ.

⁷⁵ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní...*, s. 553.

⁷⁶ ŠÁMAL, Pavel. In ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád komentář – díl II...*, s. 2351.

⁷⁷ JEŽEK, Vladimír. *Zkrácené přípravné řízení a zjednodušené...*, s. 83.

⁷⁸ ŠÁMAL, Pavel. In ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád komentář – díl II...*, s. 2352.

⁷⁹ JEŽEK, Vladimír. *Zkrácené přípravné řízení a zjednodušené...*, s. 83.

4.1.2 Státní zástupce

Státní zástupce jako „dominus litis“ představuje důležitý orgán, jehož hlavní úlohou je vykonávat dozor nad průběhem zkráceného přípravného řízení. K vykonávání takového vlivu disponuje okruhem pravomocí, uvedených v § 157 odst. 2 TrŘ. Tyto kompetence následně určují rozsah prováděných úkonů policejním orgánem, jež jsou vázány pokyny státního zástupce. Dozorová funkce počíná doručením záznamu o zahájení trestního řízení (§ 158 odst. 3 TrŘ)⁸⁰. Doporučení Rec (2000) 19 Rady Evropy v odstavci č. 21 shodně uvádí, že státní zástupce dohlíží na zachování zákonnosti vyšetřování policie nejpozději při rozhodování o zahájení nebo pokračování stíhání. Z hlediska autonomního výkladu je dle mého nutné zahrnout i úsek prověřování ZPŘ.⁸¹

V případě ZPŘ jsou dozorová oprávnění modifikována jistými specifiky.⁸² Státní zástupce vydává závazné pokyny, aby bylo ve věci konáno ZPŘ (§ 157 odst. 2 TrŘ). Zmiňované ustanovení poskytuje také oprávnění vydat negativní pokyn, jímž vyloučí možnost konání ZPŘ, zejména pro existenci některé z překážek. Takový úkon by měl náležitě odůvodnit, protože jeho „precedenční charakter“ vede ke stejnému postupu policejního orgánu v obdobných případech. Potřebuje-li státní zástupce usměrnit jednání policejního orgánu, vydá závazné pokyny k vedení řízení a zpravidla určí lhůtu k jeho provedení (§ 174 odst. 2 písm. a) TrŘ per analogiam). Vzhledem k omezenosti dozoru zjišťuje stav zkráceného přípravného řízení především prostřednictvím informací od policejního orgánu. Je oprávněn provádět prověrky a účastnit se úkonů prověřování, ale jen zcela výjimečně, pokud je to nutné k zajištění skončení věci v zákonné lhůtě. Státní zástupce může dále opatřením věc vrátit policejnímu orgánu k doplnění po obdržení zprávy od policejního orgánu. Pokud shledá postup policejního orgánu nezákonným či nedůvodným, je oprávněn úkon postihnout a rozhodnutí nebo opatření zrušit.⁸³

Po sdělení podezření musí státní zástupce přezkoumat, zda bylo podezřelému řádně sděleno, z jakého skutku je podezírán a jaký trestný čin je v tomto skutku spatřován. Je povinen ověřit, zda jde o trestný čin, za který lze konat řízení v prvním stupni u okresního soudu a na který zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí do pěti let. Přezkoumá také okolnosti uvedené v § 179a odst. 1 písm. a) a b) TrŘ, tj. zda byl podezřelý přistižen při činu (bezprostředně poté), a zvažuje,

⁸⁰ Před tímto okamžikem není dozor státního zástupce vyloučen, avšak zákon PO neukládá povinnost státního zástupce o probíhajícím šetření před prověřováním vyrozumět.

⁸¹ Council of Europe: *Committee of Ministers, Recommendation Rec (2000) 19 of the Committee of Ministers to Member States on the Role of Public Prosecution in the Criminal Justice System* [online]. refworld.org, 6. října 2000 [cit. 6. listopadu 2018]. Dostupné na <<https://www.refworld.org/docid/43f5c8694.html>>.

⁸² JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní...*, s. 549.

⁸³ RŮŽIČKA, Miroslav. *Věřejná žaloba a orgány konající...*, s. 582–588.

zda okruh věcí, v nichž má být konáno ZPŘ, odpovídá sledovanému účelu a jestli existuje reálný předpoklad skončení řízení v zákonem stanovené lhůtě.⁸⁴

Od případů, kdy státní zástupce může jistý úkon provést samostatně nebo může provést celé přípravné řízení, je nutné odlišit situace, kdy státní zástupce obligatorně koná přípravné řízení. Mezi takové případy patří trestné činy příslušníků Policie ČR, Bezpečnostní informační služby atd.⁸⁵ Institut dozoru se zde neuplatní, neboť chybí orgán, který by takový dozor vykonával. Státní zástupce v takovém případě nevypracovává zprávu o výsledku řízení a přistoupí rovnou k podání návrhu na potrestání nebo k jinému úkonu dle § 179c odst. 2 TrŘ.⁸⁶

4.1.3 Podezřelý a jeho obhájce

Podezřelým je osoba, proti němuž se zkrácený způsob řízení vede. Může jím být jak osoba fyzická či právnická, tak i mladistvá. Okamžikem zahájení výslechu, tedy po sdělení podezření, se osoba dle některých stává podezřelým v trestním řízení. Objevují se také názory, že postavení podezřelého je spojeno se zahájením zkráceného přípravného řízení již sepsáním záznamu o zahájení úkonů zkráceného přípravného řízení nebo provedením neodkladného či neopakovatelného úkonu.⁸⁷ Osobně zastávám názor, který je možné pokládat za průnik obou zmíněných, tj. osoba, proti níž se řízení vede, je podezřelým od okamžiku zahájení řízení provedením neodkladného úkonu (např. zadržením dle § 76 TrŘ), což vychází z podmínek ZPŘ v § 179a odst. 1 písm. a) TrŘ, avšak osoba se v některých případech (§ 179a odst. 1 písm. b) TrŘ ve spojení s § 158 odst. 3 TrŘ) dostává do postavení podezřelého až ve chvíli, kdy může reálně využívat svých práv, tzn. od sdělení podezření. Z hlediska ochrany práv podezřelého je proto velmi důležité osobu vyslechnout a nejpozději na počátku sdělit, z jakého činu je podezřívána a jaký trestný čin je v tomto skutku spatřován.

V § 179b odst. 2, věta první, TrŘ je uvedeno, že podezřelý má ve zkráceném řízení stejná práva jako obviněný. Z toho vyplývá, že je oprávněn vyjádřit se ke všem skutečnostem a důkazům, nevypovídat, uvádět okolnosti a důkazy ke své obhajobě, činit návrhy, podat žádosti a opravné prostředky. Má též možnost učinit návrh dle § 33 odst. 3 TrŘ na rozhodnutí o nároku na bezplatnou obhajobu či za sníženou odměnu, který musí být rozhodnut s co největším urychlením s ohledem na krátkost lhůty pro konání zkráceného řízení. K postavení každého podezřelého (nikoliv jen zadrženého) se vztahuje i poslední věta § 179b odst. 2 TrŘ, jež stanovuje poučovací povinnost OČTŘ tak, aby mohlo dojít k plnému uplatnění práv podezřelého. V této souvislosti je

⁸⁴ ŠÁMAL, Pavel. In ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád komentář – díl II...*, s. 2351–2352.

⁸⁵ Věcná příslušnost je vymezena ustanovením § 161 odst. 4 TrŘ (respektive § 10 odst. 2 vyhlášky č. 23/1994 Sb., o jednacím řádu státního zastupitelství).

⁸⁶ RŮŽIČKA, Miroslav. *Věřejná žaloba a orgány konající...*, s. 589.

⁸⁷ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Přípravné řízení trestní...*, s. 774.

nutné upozornit i na právo zvolit si obhájce a radit se s ním bez přítomnosti třetích osob již od počátku zadržení.⁸⁸

Pokud podezřelý nebude po zadržení propuštěn a bude předán s návrhem na potrestání k provedení zjednodušeného řízení, musí mu být stanovena přiměřená lhůta ke zvolení obhájce.⁸⁹ V tento okamžik nastávají podmínky nutné obhajoby a v případě, že si podezřelý obhájce nezvolí, musí mu být ustanoven. To znamená, že během zkráceného přípravného řízení se může uplatnit pouze zástupce zvolený, nikoliv ustanovený (výjimkou ale může být například obhajoba mladistvého⁹⁰). Taková právní úprava je dle mého názoru vůči podezřelému diskriminující s ohledem na právní postavení obviněného ve standardním přípravném řízení. De lege ferenda je žádoucí vymezit moment, kdy by zadržená osoba, u níž je dán předpoklad, že nebude propuštěna a bude podán návrh na potrestání, měla mít obhájce. Současná právní úprava se tak může dostat do kolize s čl. 6 odst. 3 písm. c) EÚPL ve spojení s čl. 40 odst. 3 LZPS tím, že na svobodě omezená osoba nemá právo nutné obhajoby v průběhu zadržení již v přípravném řízení.

Zvláštním případem v této souvislosti je, když podezřelý není zadržen, ale nachází se ve výkonu trestu odnětí svobody či vazbě v jiné trestní věci. K tomu se vyjádřil Krajský soud v Praze v rozhodnutí ze dne 4. srpna 2009, sp. zn. 11 To 287/2009, kde judikoval povinnost účasti obhájce od počátku úkonů dle trestního řádu. Toto rozhodnutí bylo ale překonáno názorem Nejvyššího soudu dne 1. října 2014 v usnesení 8 Tdo 1007/2014-27, kde je konstatováno, že je-li obviněný ve vazbě nebo výkonu trestu odnětí svobody v jiné trestní věci, brání takové okolnosti provedení zkráceného řízení. Bylo-li přesto konáno a byl-li podán návrh na potrestání, samosoudce jej dle § 314c odst. 1 písm. c) TrŘ z důvodu § 179f odst. 1 písm. a) TrŘ per analogiam odmítne. Myslím si, že takový postup je jednoznačně správný a OČTŘ by měly vždy zkoumat i takovou podmínku konání ZPŘ.

S ohledem na právo na obhajobu se dále nabízí otázka týkající se dostatečnosti pětidenní lhůty k přípravě podezřelého na hlavní líčení vzhledem k faktu, že se nekoná seznámení se spisem dle § 166 TrŘ, ale že má k dispozici pouze návrh na potrestání bez odůvodnění a že v některých případech do sdělení podezření nemůže navrhnout důkazy ve svůj prospěch. Výsledek šetření IKSP shrnuje, že jde o lhůtu v praxi dostatečnou, a vezmeme-li v potaz, že by se tento institut měl uplatnit jen v právně a skutkově jednoduchých věcech, není tak důvod pro výraznou dobu k přípravě obhajoby.⁹¹

⁸⁸ ŠAMÁL, Pavel. In ŠAMÁL, Pavel a kol. *Trestní řád komentář – díl II...*, s. 2349.

⁸⁹ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 12. února 2010, sp. zn. 6 Tdo 1248/2009.

⁹⁰ § 42 odst. 2 písm. a) zákona č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

⁹¹ ZEMAN, Pavel a kol. *Zkrácené formy trestního stíhání...*, s. 121.

Účast obhájce se projevuje zvláště při výslechu podezřelého. Dle § 165 TrŘ se účast obhájce dále omezuje na úkony, jejichž výsledek může být použit jako důkaz v řízení před soudem. V případě, že obhájce sdělí policejnímu orgánu, že se chce zúčastnit takového úkonu, musí být informován, o jaký druh úkonu se jedná a o době a místě. Obhájce potom zváží, u jakého úkonu je jeho účast nezbytná. V případě, že oznámí jeho úmysl účastnit se úkonu, nevzniká mu ale povinnost se jej opravdu účastnit. Při provádění úkonu je obhájce oprávněn obviněnému i vyslychaným svědkům klást otázky poté, co mu orgán udělí slovo po skončení výslechu. Kdykoliv v průběhu může vznášet námitky proti způsobu provádění úkonu a je také oprávněn vyhledat, předložit nebo navrhnout provedení důkazu.⁹² Poznamenala bych ale omezenou možnost podezřelého zajistit si s ohledem na rychlost řízení kvalitního obhájce.

Od účinnosti novely trestního řádu provedené zákonem č. 265/2001 Sb. se vede diskuze, odkdy se podezřelý stává osobou obviněnou dle § 32 TrŘ. Dle výslovné úpravy se trestní stíhání v rámci ZPŘ zahajuje tím, že návrh na potrestání byl doručen soudu. Tato úprava je ale chápána různě. Některá pojetí zastávají názor, že účinky zahájení trestního stíhání doručením návrhu soudu nastávají jak ve vztahu k soudu, tak k podezřelému, proti němuž se řízení vedlo. Objevují se ale i názory, že právní účinky v případě doručení návrhu na potrestání soudu nastávají jen vůči soudu, nikoliv ve vztahu k osobě podezřelé, jež se stane osobou obviněnou až poté, co jí je doručen návrh na potrestání. Vzhledem ke koncepčnímu uspořádání zákonné úpravy ZPŘ je přijatelnější přiklonit se k první variantě.⁹³ Účinky ale mohou fakticky nastat až poté, co byl návrh na potrestání doručen adresátovi, s ohledem na vazbu hmotněprávní z hlediska pokračování v trestné činnosti.⁹⁴

4.1.4 Mladistvý podezřelý

Zákon o soudnictví ve věcech mládeže nevyklučuje konání ZPŘ proti mladistvému pachateli. Vedení ZPŘ je tak možné, avšak s určitými odchylkami s ohledem na výchovný charakter řízení a povinnost OČTŘ se zvláštní pečlivostí objasňovat a dokazovat příčiny provinění, zjišťovat osobní, rodinné a jiné poměry k poznání osobního života mladistvého.⁹⁵ OČTŘ jsou dále povinny postupovat s ohledem na dosažený stupeň rozumové a mravní vyspělosti jedince a na prostředky vhodné k resocializaci mladistvého a zamezení opakování provinění, aby nedošlo k narušení jejich psychické a sociální rovnováhy a aby další vývoj nebyl větší měrou ohrožen.⁹⁶

⁹² § 164 odst. 5 zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád, ve znění pozdějších předpisů.

⁹³ RŮŽIČKA, Miroslav. K otázce, kdy nastávají účinky zahájení trestního stíhání ve věcech, v nichž bylo konáno zkrácené přípravné řízení a státním zástupcem byl podán návrh na potrestání. *Justiční praxe*, 2002, č. 4, s. 168–169.

⁹⁴ Srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 20. července 2016, sp. zn. 8 Tz 44/2016, bod 26.

⁹⁵ § 55 zákona č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

⁹⁶ Čl. 21 pokynu obecné povahy nejvyšší státní zástupkyně ze dne 8. září 2009 č. 7/2009, o trestním řízení ve věcech mládeže.

Musí být zaručen výchovný účel řízení, a proto je nezbytná schopnost orgánu zhodnotit, že mladistvý v době spáchání činu dosáhl takové rozumové a mravní vyspělosti, umožňující mu rozpoznat protiprávnost činu a ovládat vlastní jednání. Myslím si, že při respektování takových požadavků není vhodné, aby se ZPŘ vztahovalo i na mladistvé pachatele, a mělo by v takovém případě být zákonodárcem vyloučeno. Řízení proti mladistvým by nemělo být časově omezeno, neboť vyžaduje individuální lhůtu pro naplnění výchovného účelu. Orgány konající řízení by jinak mohly bezděčně urychlovat řízení a dostatečně by nezhodnotily stav mladistvého. V řízení proti mladistvému je přitom nezbytné postupovat pečlivěji a šetrněji tak, aby se vykompenzovalo faktické selhání celé společnosti vůči mladistvému.

4.2 Podmínky konání

Příslušnou právní úpravu nalezneme v hlavě desáté, oddílu osmém. Přestože je název institutu poměrně zavádějící, nejedná se ve své podstatě o zvláštní druh přípravného řízení, nýbrž o zvláštní postup před zahájením trestního stíhání, vedený proti konkrétní osobě.⁹⁷ Zákonná úprava umožňuje konání řízení pouze za splnění určitých podmínek. Aby tak OČTŘ mohl přistoupit ke ZPŘ, musí být naplněny základní předpoklady, které můžeme rozdělit do dvou kategorií, a to na tzv. podmínky pozitivní a negativní.

4.2.1 Pozitivní podmínky

Pozitivní podmínky kladně vymezují rozsah věcí, které spadají do probírané problematiky a které lze v případech takového řízení konat. Dle § 179a odst. 1 písm. a), b) TrŘ se ZPŘ koná o trestných činech, o nichž přísluší konat řízení v prvním stupni okresnímu soudu a na které zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje pět let a současně (kumulativně) **a)** byl podezřelý přistižen při činu nebo bezprostředně poté, či za **b)** v průběhu prověřování trestního oznámení nebo jiného podnětu k trestnímu stíhání byly zjištěny skutečnosti jinak odůvodňující zahájení trestního stíhání a lze očekávat, že podezřelého bude možné ve lhůtě dvou týdnů postavit před soud. Podmínky pod písmenem a), b) jsou dány alternativně, musí být proto splněna alespoň jedna z nich, přičemž podmínka b) se skládá ze dvou kumulativních podmínek.

První předpoklad vymezení trestných činů s ohledem na věcnou příslušnost okresního soudu v § 16 TrŘ a maximální sazba trestu odnětí svobody jsou podmínkami obligatorními a musejí být splněny kumulativně. K tomu dále přistupuje i jedna z alternativně stanovených skutečností. Přistižení při činu nebo bezprostředně poté je třeba chápat tak, že podezřelý je přistižen při páchání na místě činu policejním orgánem či jinou osobou, zpravidla poškozeným. Přistižením také rozumíme zadržení ve smyslu § 76 odst. 2 TrŘ, který mimo jiné stanoví, že takovou osobu smí

⁹⁷ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Přípravné řízení trestní...*, s. 1443.

omezit na svobodě kdokoliv, pokud je to nutné ke zjištění totožnosti pachatele, k zamezení útěku či k zajištění důkazů. Formulace také nevylučuje, že podezřelý může být na místě činu sledován pomocí technických prostředků (kamerových záznamů), vizuálně nebo je jeho účast na spáchání skutku prokazována jinými okolnostmi (například je chycen s kradenými věcmi). Posouzení podmínek konání řízení bude v takových případech jednoduché, neboť jde od počátku o objektivně prokazatelné skutečnosti a v takové situaci je již známá i osoba podezřelá, která čin spáchala.⁹⁸

Druhá podmínka je složitější v tom smyslu, že orgánu konajícím řízení musí být od počátku zřejmé, že se jedná o skutkově jednoduchou věc, nevyžadující žádných zvláštních metod vyšetřování (např. znaleckých posudků), kdy bude možné podezřelého postavit před soud ve lhůtě dle § 179b odst. 4 TrŘ. Zmíněná lhůta dvou týdnů nesmí být na tomto místě zvažována ve vztahu k případnému prodloužení lhůty nejvýše o deset dnů ve smyslu § 179f odst. 2 písm. a) TrŘ a o třicet dnů v případě sjednávání dohody o vině a trestu,⁹⁹ neboť se jedná o výjimečné opatření státního zástupce k dalšímu objasnění věci v potřebném rozsahu v již probíhajícím ZPŘ, nikoliv na počátku běhu základní lhůty.¹⁰⁰

4.2.2 Negativní podmínky

Překážky omezující rozsah konání ZPŘ nalezneme v § 179f TrŘ. Byť jsou tedy dány podmínky uvedené v ustanovení § 179a odst. 1 písm. a), b) TrŘ, nelze ZPŘ konat nebo v něm pokračovat, jestliže je dán důvod vazby a nejsou splněny podmínky pro předání zadrženého podezřelého spolu s návrhem na potrestání nebo jsou-li tu důvody pro konání společného řízení, jestliže nejméně o jednom z trestných činů je třeba konat vyšetřování.

Existence důvodu vazby odporuje podmínkám řízení, protože do vazby lze vzít pouze osobu obviněnou, proti níž bylo zahájeno trestní stíhání a v případě ZPŘ nastávají účinky zahájení trestního stíhání až doručením návrhu na potrestání soudu. Pokud byl ale podezřelý při činu nebo bezprostředně poté zadržen a je-li dán důvod vazby, musí být ve lhůtě 48 hodin doručen návrh na potrestání soudu spolu s návrhem na vzetí do vazby.¹⁰¹

Soud je povinen v řízení postupovat důsledně dle § 314c odst. 1 písm. c) TrŘ a zkoumat, zda provedení ZPŘ nebránily některé okolnosti § 179f odst. 1 písm. a) TrŘ per analogiam. Zejména pak okolnosti, kdy osoba, proti níž je řízení vedeno, vykonávala ochranné opatření spojené se zbavením osobní svobody či vykonávala trest odnětí svobody z jiné trestní věci.¹⁰² Pro takové

⁹⁸ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní právo procesní...*, s. 549–550.

⁹⁹ § 179b odst. 5 zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁰⁰ LATA, Jan. In DRAŠTÍK, Antonín, FENYK, Jaroslav a kol. *Trestní řád. Komentář. I. díl...*, s. 1361–1362.

¹⁰¹ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní právo procesní...*, s. 2373.

¹⁰² Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 1. října 2014, sp. zn. 8 Tdo 1007/2014-27.

situace je soud povinen návrh na potrestání odmítnout a lze je považovat za další negativní podmínku řízení. Podezřelý totiž nemůže řádně vykonávat své právo na obhajobu a OČTŘ jsou proto povinny postupovat podobně jako v případě vazby, kdy nejsou splněny podmínky pro předání podezřelého s návrhem na potrestání, a ZPŘ tak nelze konat.¹⁰³ De lege lata pokud jsou dány důvody nutné obhajoby, nelze zkrácené přípravné řízení konat. Skutečnost, že si podezřelý svého obhájce může zvolit, není v takovém případě dostačující.¹⁰⁴

Zkrácené přípravné řízení je ovládáno zásadou totožnosti skutku. Po celou dobu řízení tak musí být skutek zachován (alespoň co do totožnosti jednání či následku). Může ale dojít ke změně právní kvalifikace trestného činu například v důsledku změny rozsahu způsobené škody nebo újmy na zdraví, protože na počátku nemusí být vždy skutečný rozsah znám. Překvalifikování může mít za následek nemožnost konání ZPŘ a může představovat negativní podmínku. V takovém případě předá policejní orgán věc k zahájení trestního stíhání a k provedení vyšetřování, pakliže k němu není sám příslušný. Státní zástupce postupuje dle § 179c odst. 3 TrŘ, resp. § 179f odst. 2 písm. b), c) TrŘ.¹⁰⁵

K dalším negativním omezením zařazují ustanovení § 17 odst. 1 TrŘ písm. a) – d), jež zakládá věcnou příslušnost krajského soudu. U těchto taxativně vyjmenovaných trestných činů pak nebude možné zkrácené přípravné řízení konat, přestože u některých skutkových podstat zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí nepřevyšující pět let. Opačný postup by byl v rozporu s druhou z kumulativních podmínek, kterou je právě věcná příslušnost okresního soudu.¹⁰⁶

Dikce zmíněných ustanovení nasvědčuje tomu, že při splnění stanovených podmínek, resp. neexistence překážek, se věc ve ZPŘ projednat musí a není zde dán policejnímu orgánu prostor pro uvážení, zda nezahájit vyšetřování. Formulace § 179a odst. 1 TrŘ, že se řízení „koná“, přispívá k závěru, že při splnění podmínek se má konat obligatorně. Sporný proto jistě není případ podmínky přistižení a následného zadržení (§ 179a odst. 1 písm. a) TrŘ). Tento závěr je ale podlamován faktem, spočívajícím v posouzení policejního orgánu či státního zástupce, zda pokládají posuzovanou věc za natolik jednoduchou, že očekávají postavení podezřelého před soud ve stanovené lhůtě v ustanovení § 179a odst. 1 písm. b) TrŘ.¹⁰⁷ Ježek uvádí, že se jedná o jistý způsob „volného uvážení“ příslušného orgánu, a nebude tak v praxi jednoznačné podmínku interpretovat.¹⁰⁸ Touto otázkou se zabýval i Nejvyšší soud, který judikoval, že konání ZPŘ je fakultativní.¹⁰⁹ Naproti tomu nález Ústavního soudu ze dne 31. srpna 2004 sp. zn. II. ÚS 317/2004

¹⁰³ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 20. července 2016, sp. zn. 8 Tz 44/2016.

¹⁰⁴ LATA, Jan. In DRAŠTÍK, Antonín, FENYK, Jaroslav a kol. *Trestní řád. Komentář. I. díl...*, s. 1350.

¹⁰⁵ ŠÁMAL, Pavel, RŮŽIČKA, Miroslav. In ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád komentář – díl II...*, s. 2339.

¹⁰⁶ Tamtéž, s. 2338.

¹⁰⁷ ZEMAN, Pavel a kol. *Zkrácené formy trestního stíhání...*, s. 41.

¹⁰⁸ JEŽEK, Vladimír. *Zkrácené přípravné řízení a zjednodušené...*, s. 79.

¹⁰⁹ Stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 25. září 2014, sp. zn. Tpjn 303/2014.

vyslovuje: „*Pakliže povaha věci umožňuje postupovat podle ustanovení o zkráceném přípravném řízení, jsou orgány činné v trestním řízení povinny tuto speciální úpravu řízení vedoucího k meritornímu rozhodnutí aplikovat.*“ V opačném případě pak dochází k porušení práva obviněného na projednání věci v co nejkratší možné lhůtě a oprávněných zájmů společnosti, aby byli pachatelé trestných činů podle zákona spravedlivě potrestáni. Přiklonila bych se v závěru k názoru Ústavního soudu, ač to přímo z nálezu nevyplývá, že co do podmínky v § 179a odst. 1 písm. a) by mělo být ZPŘ konáno obligatorně a naproti tomu v případech § 179a odst. 2 písm. b) fakultativně, protože zákonodárce zde z povahy věci ponechal orgánu možnost širší úvahy.

4.3 Zahájení, průběh a vyřízení věci ve zkráceném přípravném řízení

4.3.1 Zahájení zkráceného přípravného řízení

Trestní řád výslovně neřeší, jakým způsobem se ZPŘ zahajuje. Jak už bylo několikrát zmíněno, je nutné vycházet z toho, že jde o jednu z forem postupu před zahájením trestního stíhání. Existují tak dvě základní možnosti zahájení ZPŘ, které vycházejí z procesní úpravy, a to sepsáním záznamu o zahájení úkonů trestního řízení dle § 158 odst. 3 TrŘ nebo v případě, že existuje nebezpečí z prodlení, provedení neodkladných a neopakovatelných úkonů.¹¹⁰

V zásadě tak policejní orgán v případě první varianty sepsá záznam o zahájení úkonů trestního řízení a po zjištění totožnosti osoby, která se trestné činnosti měla dopustit, sdělí podezření z jejího spáchání. V takovém případě může být zahájeno i standardní přípravné řízení a teprve dodatečně rozhodnuto o konání ZPŘ, když není na počátku zřejmé, zda lze vyhovět zákonným podmínkám pro konání. Ve druhém případě bude zahájeno provedením neodkladného úkonu, zpravidla osobu zadrží dle § 76 TrŘ a následovat bude sepsání záznamu o zahájení úkonů zkráceného přípravného řízení se současným sdělením podezření určité osobě.

Sdělení podezření na počátku prvního výslechu má zcela zásadní význam, protože od tohoto okamžiku počíná běžet dvoutýdenní lhůta pro skončení ZPŘ. Důležitost také spočívá v tom, že takovým úkonem je vymezen skutek a jeho právní kvalifikace.¹¹¹ Podezřelý je takovým sdělením obeznámen se skutkem, který se mu klade za vinu, může se vyjadřovat ke všem skutečnostem a uvádět důkazy na podporu jeho obhajoby. V záznamu o zahájení úkonů trestního řízení jsou totiž uvedeny jenom skutkové okolnosti případu a není zde čin dostatečně vymezen. Náležitosti sdělení podezření jsou v jádru shodné s náležitostmi pro sdělení obvinění. Je nutné, aby obsahovalo výrok s vymezením skutku a další okolnosti (např. místo a čas), jež odlišují vymezený čin od jiných. Dále musí obsahovat, jaký trestný čin je v takovém skutku spatřován, jeho zákonné pojmenování

¹¹⁰ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní právo procesní...*, s. 551.

¹¹¹ ŠÁMAL, Pavel, RŮŽIČKA, Miroslav. In ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád komentář – díl II...*, s. 2347.

s odkazem na příslušné ustanovení trestního zákoníku.¹¹² O sdělení podezření se učiní záznam do protokolu, jeho opis se doručí podezřelému, případně jeho obhájci a zašle (nikoliv doručí) se také státnímu zástupci. Sdělení podezření nemá charakter rozhodnutí, ale opatření. Není proto proti němu přípustný opravný prostředek ve formě stížnosti, což je možné považovat za omezení práva na obhajobu, avšak lze jej dle § 157a odst. 1 TrŘ nechat na žádost přezkoumat státním zástupcem.

Zajímavé je, že zákon nikde výslovně nezakotvuje povinnost totožnosti skutku ve sdělení podezření ve vztahu k návrhu na potrestání (dokonce ani rozsudku), jak je tomu u usnesení o zahájení trestního stíhání a obžaloby. Tuto „legislativní nouzi“ je ale nutné překonat a per analogiam dovést z § 179b odst. 3 ve spojení s § 179c odst. 2 TrŘ, že tu taková povinnost je.¹¹³ Jestliže se proto v průběhu ZPŘ zjistí podezření ze spáchání dalšího skutku, je nutné sdělit podezření nové. V této souvislosti je důležité upozornit na to, že zahájení trestního řízení dle § 158 odst. 3 TrŘ sepsáním záznamu, jakož ani zahájení trestního stíhání podáním návrhu na potrestání dle § 314b odst. 1 TrŘ nemají účinky sdělení obvinění, resp. podezření ve smyslu § 12 odst. 11 TrŘ. V takovém případě účinky sdělení podezření nastávají až doručením návrhu na potrestání obviněnému.¹¹⁴ Pokračuje-li proto obviněný v trestné činnosti, pro kterou je stíhán i po tomto okamžiku, posuzuje se jeho jednání jako nový skutek. Rozhodující je vždy okamžik, kdy bylo podezřelému obvinění skutečně sděleno. Jde-li o trestné činy trvající nebo hromadné, na něž se nevztahuje zásada § 12 odst. 12 TrŘ a pachatel v trestné činnosti pokračuje do té doby, než mu je návrh na potrestání doručen, soud je povinen rozhodnout i o těch částech skutku spáchaných do okamžiku doručení návrhu, byť nejsou popsány v návrhu na potrestání.¹¹⁵

4.3.2 Průběh zkráceného přípravného řízení

V objasňování a prověřování skutečností nasvědčujících spáchání trestného činu se ve ZPŘ postupuje shodně jako při postupu před zahájením trestního stíhání (§ 179b odst. 1 TrŘ). Prověřování se bude řídit ustanovením § 158 odst. 3 TrŘ. Cílem je shromáždit podklady pro podání návrhu na potrestání či jiné rozhodnutí ve věci, nesoustřeďuje se na vlastní provedení dokazování. Je možné také zcela výjimečně přistoupit k využití operativně pátracích prostředků obsažených v § 158b – 158e TrŘ. Ty jsou prováděny především v typově závažnějších věcech, přesto si lze však představit použití například předstíraného převodu nebo sledování osob či věcí. Je-li zapotřebí odborného názoru, je základním důkazním prostředkem odborné vyjádření (§ 158 odst. 3 písm. b) TrŘ). Znalecký posudek je vzhledem k maximální délce řízení ojedinělý, ale není vyloučen. Nejčastějším úkonem však je výslech osob zachycený sepsáním záznamu o podání vysvětlení

¹¹² Tamtéž, s. 2350–2351.

¹¹³ JEŽEK, Vladimír. Zkrácené přípravné řízení a zjednodušené..., s. 82.

¹¹⁴ Srov. rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 3. dubna 2002, sp. zn. 14 To 49/2002.

¹¹⁵ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 20. června 2006, sp. zn. 4 Tz 62/2006.

(§ 158 odst. 3 písm. a) TrŘ).¹¹⁶ O výsledku podezřelého je podrobněji pojednáno v podkapitole „Podezřelý a jeho obhájce“.

Zajišťovací úkony v hlavě čtvrté trestního řádu lze provádět pouze jako úkony neodkladné a neopakovatelné. V praxi půjde většinou o úkony dle ustanovení § 78 a násl. TrŘ, provádění u jiných než neopakovatelných či neodkladných úkonů je zcela vyloučeno z důvodu nepřiměřeného zásahu do práv a osobních svobod. Výjimkou je zadržení osoby podezřelé, které se předpokládá v § 179a odst. 1 písm. a) TrŘ.¹¹⁷ Nejvyšší soud v usnesení ze dne 28. května 2002, sp. zn. 4 Tz 21/2002 považuje zdržení v ZPŘ za zákonem předvídaný způsob dosažení účelu předvedení zadržené osoby před soud, a proto není v rozporu s čl. 5 odst. 1 písm. c) EÚPL.

4.3.3 Vyřízení věci ve zkráceném přípravném řízení

Príslušným orgánem k vyřízení věci je v první řadě policejní orgán nebo státní zástupce. V zásadě existují tři možnosti, kterými lze ukončit zkrácené přípravné řízení policejním orgánem. Je zmocněn věc usnesením odložit, zahájit trestní stíhání a provést vyšetřování nebo předložit zprávu o výsledku přípravného řízení. První možnost se týká odložení věci z důvodů uvedených v § 159a odst. 1 až 3, 5 TrŘ. Půjde například o odložení věci, protože se nejedná o podezření z trestného činu a není na místě věc vyřídit jinak, dále o případy, kdy je trestní stíhání nepřípustné¹¹⁸ či neúčelné¹¹⁹. V ustanovení § 179c odst. 1 TrŘ sice není uvedena možnost odevzdání věci k projednání přestupku, ale obecně vzato je tato možnost vzhledem k § 159a odst. 1 až 3 nebo 5 TrŘ přípustná.¹²⁰ Jestliže podezřelého nebude možné vzhledem ke složitosti případu a důkazní situaci postavit ve lhůtě dvou týdnů před soud, anebo samosoudce odmítne návrh na potrestání státního zástupce, zahájí policejní orgán trestní stíhání a provede vyšetřování. Nejčastěji ale policejní orgán přistoupí k poslední možnosti, kterou je předložení zprávy o výsledku přípravného řízení, kde vymezí skutek, jeho právní kvalifikaci a přiloží relevantní písemnosti.

Státní zástupce má stejně jako policejní orgán několik možností, jak při ukončení řízení postupovat. Je oprávněn učinit stejná výše uvedená meritorní rozhodnutí. Navíc může věc PO opatřením vrátit zpět k provedení dalších úkonů.¹²¹ Jestliže policejní orgán předá státnímu zástupci zadrženou osobu a ten ji nepropustí na svobodu, předá ji do 48 hodin od zadržení soudu spolu

¹¹⁶ ŠÁMAL, Pavel. Zkrácené přípravné..., s. 8–9.

¹¹⁷ ŠÁMAL, Pavel, RŮŽIČKA, Miroslav. In ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád komentář – díl II.*..., s. 2347–2348.

¹¹⁸ Např. Udělení milosti nebo amnestie prezidentem republiky, promlčení trestního stíhání atd.

¹¹⁹ Např. Trest, k němuž může trestní stíhání vést, je zcela bez významu vedle trestu, který pro jiný čin byl obviněnému již uložen nebo který ho podle očekávání postihne, nebo o skutku obviněného již bylo rozhodnuto jiným orgánem, kázeňsky, kárně nebo cizozemským soudem nebo úřadem, a toto rozhodnutí lze považovat za dostačující atd.

¹²⁰ HRNCÍŘÍK, Tomáš. Možnost odevzdání věci policejním orgánem ve zkráceném přípravném řízení. *Trestní právo*, 2005, roč. 10, č. 5, s. 10.

¹²¹ FENYK, Jaroslav. Postavení státního zástupce v trestním řízení po novele trestního řádu. *Bulletin advokacie*, 2001, roč. 2, č. 11–12, s. 46.

s návrhem na potrestání nebo rozhodne o zahájení trestního stíhání a podá návrh na vzetí do vazby. Novela provedená zákonem č. 283/2004 Sb. rozšířila spektrum rozhodnutí o možnost věc odložit, rozhodl-li zároveň o schválení narovnání a o možnost věc podmíněně odložit. Narovnání jako jeden z odklonů tak může „od břemene“ soudy od bagatelních trestních věcí. Novelou tak byly odstraněny některé disproporce mezi ZPŘ a standardním přípravným řízením, co se týče možnosti vyřídit věc aplikací odklonů.¹²² V právní úpravě však nelze přehlédnout určité nedostatky, které v některých případech mohou využití odklonů komplikovat. Nedokonalosti se týkají zejména roztržitosti přístupu k aplikaci odklonů *de lege applicata*. V současné době tak podmínku přiměřenosti odklonu (vzhledem k osobě podezřelého a k okolnostem případu) jako vyřešení trestní věci závisí na subjektivním posouzení státního zástupce, popř. soudce, což vede k oslabení zásady legitimního očekávání a principu rovnosti před zákonem. Vhodným doporučením do budoucna je stanovení demonstrativního výčtu kritérií pro posouzení, zda má být v konkrétním případě odklon uplatněn.¹²³ Další novela trestního řádu č. 193/2012 Sb. tento výčet dále rozšířila o možnost podání návrhu na schválení dohody o vině a trestu.

Jestliže státní zástupce shledá na konci ZPŘ odůvodněnost postavení podezřelého před soud, podá návrh na potrestání. Takový návrh zahrnuje stejné náležitosti jako obžaloba (§ 177 TrŘ), s výjimkou odůvodnění. K návrhu dále připojí všechny písemnosti a přílohy, významné pro řízení před soudem. Nerozhodne-li státní zástupce žádným z výše uvedených způsobů, předá věc příslušnému policejnímu orgánu k zahájení trestního stíhání s odkazem na správné posouzení skutku dle jiného ustanovení trestního zákona, než podle jakého jej posuzoval policejní orgán, a vzhledem k odlišnému právnímu posouzení nelze již ZPŘ konat.

V kapitole jsem rozebrala postavení jednotlivých subjektů v souvislosti s jejich vlivem na uplatňování právních principů obviněného a s naplňováním cílů zkráceného přípravného řízení. Upozornila jsem na některé sporné případy, vycházející z platné právní úpravy, např. povahu dokumentu zaznamenávající výpověď podezřelého. Vysvětlila jsem počátek dozoru státního zástupce, jímž může usměrňovat počínání policejního orgánu. Pokusila jsem se vymezit postavení obviněného a konkrétní moment, jež je spojován se vznikem takového postavení. *De lege ferenda* jsem uvážila, že by měl zákonodárce řešit úpravu ZPŘ proti mladistvému, aby tak byl reflektován účel řízení. Podrobněji jsem se zabývala otázkou fakultativnosti či obligatornosti vedení zkráceného řízení a obecně zformulovala podmínky pro jeho konání. Za nejzajímavější shledávám překážku vedení řízení proti osobě omezené na svobodě v jiné trestní věci *per analogiam* § 179f odst. 1 písm.

¹²² ŠČERBA, Filip. K odklonům uplatňovaným ve zkráceném přípravném řízení. *Bulletin advokacie*, 2006, roč. 5, č. 5, s. 24.

¹²³ PROVAZNÍK, Jan. Odklony v českém trestním řízení – úvahy před možnou rekonstrukcí. *Trestněprávní revue*, 2016, roč. 15, č. 4, s. 82–84.

a) TrŘ. Dále jsem se zabývala otázkou zahájení řízení, která není nikde v zákoně explicitně vyjádřena, stejně tak totožností skutku, kterou je třeba také analogicky dovodit. Zmínila jsem možnosti vyřízení věci, kde jsem poukázala na některé nedokonalosti právní úpravy. Využití odklonů v ZPŘ vnímám velmi pozitivně, ale v důsledku rychlého sledu událostí procesních úkonů pozoruji omezenou možnost aktivně usilovat o některý z nich dle lege lata.

5 Zjednodušené řízení před soudem

Trestní řád svěřuje rozhodování věcí konaných ve ZPŘ samosoudci, což odpovídá obecnému ustanovení § 314a odst. 1 TrŘ. Ačkoliv jsou jednotlivá ustanovení zařazena k ostatním v oddílu řízení před samosoudcem a nemají tak vyčleněnou celistvou část, je třeba považovat zjednodušené řízení za relativně samostatný typ řízení před samosoudcem.¹²⁴

5.1 Zahájení a průběh

Podmínky konání jsou výslovně upraveny zákonem v § 314b odst. 1 ve spojení s § 179a odst. 1 TrŘ a je třeba splnit je kumulativně.¹²⁵ Nejzásadnější je ale předpoklad konání ZPŘ s ohledem na požadavek rychlosti řízení. Ustanovení § 314a odst. 2 TrŘ stanovuje překážku řízení a vylučuje z působnosti samosoudce věci, v nichž má být uložen souhrnný nebo společný trest a kdy dřívější trest byl uložen senátem. V tomto případě mohou vznikat určité nejasnosti ohledně postupu samosoudce po obdržení návrhu na potrestání a zaktualizování opisu rejstříku trestů, když zjistí, že přichází v úvahu uložení souhrnného trestu, přičemž dřívější trest byl uložen senátem. Ve standardním řízení samosoudce nařídí hlavní líčení v senátu. Po konání ZPŘ ale samosoudce projednává věci v ZŘ, jak ukládá zákon. Nabízí se tak otázka, jestli je samosoudce v takové situaci dále oprávněn jakkoliv postupovat či zda senát bude případně pokračovat v režimu ZŘ.¹²⁶

Určení, který soudce příslušného soudu se bude danou věcí zabývat, je v otázce zadrženého podezřelého také značně problematické. Je určeno,¹²⁷ že tyto úkony ZŘ bude činit každý soudce, který bude mít v danou chvíli pohotovost, a může se tak stát, že rozhodnutí o vazbě nebo další opatření směřující k rozhodnutí ve věci bude rozhodovat soudce, který je jinak zařazen na civilním úseku a nemusí být pro takové úkony dostatečně kvalifikován, ačkoliv se jedná o rozhodnutí, jimiž je významně zasahováno do práv obviněného. Tento problém se ale týká zvláště okresních soudů, kde působí nejvýše dva či tři trestní soudci.¹²⁸

Zjednodušené řízení se vyznačuje zvláštním způsobem zahájení řízení, a to doručením návrhu na potrestání soudu, kterým se současně zahajuje i trestní stíhání. Od zavedení institutu dohody o vině a trestu zná trestní řád i další způsob zahájení trestního stíhání ve ZPŘ, a sice doručením návrhu na schválení dohody o vině a trestu (§ 179b odst. 5 TrŘ).

Doručený návrh je následovně přezkoumán samosoudcem z hledisek uvedených v § 181 odst. 1 a § 186 TrŘ. Návrh dle zákona předběžně neprojednává, ale fakticky se tomu takový

¹²⁴ ŠAMÁL, Pavel a kol. *Trestní právo procesní...*, s. 631.

¹²⁵ Podrobněji k podmínkám řízení viz ŠAMÁL, Pavel, SOTOLÁŘ, Alexander. *Zjednodušené řízení...*, s. 65.

¹²⁶ ZEMAN, Pavel a kol. *Zkrácené formy trestního stíhání...*, s. 48.

¹²⁷ § 26 Instrukce Ministerstva spravedlnosti ze dne 3. prosince 2001, č. j. 505/2001- Org., kterou se vydává vnitřní a kancelářský řád pro okresní, krajské a vrchní soudy.

¹²⁸ VRTĚL, Petr. *Ztížené řízení před samosoudcem. Trestněprávní revue*, 2002, roč. 1, č. 4, s. 111.

přezkum samosoudce rovná. Je povinen prošetřit například zákonnost předchozího řízení, zda byly splněny podmínky pro jeho konání a jestli takový návrh představuje spolehlivý podklad pro řízení před soudem.¹²⁹ Může učinit některá z rozhodnutí mimo hlavní líčení, např. vydat trestní příkaz, schválit narovnání, věc postoupit jinému orgánu nebo obviněnému doručit předvolání k hlavnímu líčení.¹³⁰ Pozornost si zaslouží rozhodnutí o odmítnutí návrhu na potrestání podle § 314c odst. 1 písm. c) TrŘ, protože se jedná o specifický úkon, který lze učinit pouze ve ZŘ. Právní mocí takového rozhodnutí se věc vrací do přípravného řízení a státní zástupce nařídí vyšetřování. V souvislosti s předběžným projednáním Vrtěl upozorňuje, že vzhledem k neexistenci výslovného zakotvení totožnosti skutku není jednoznačné, co může samosoudce ve smyslu § 314c odst. 1 TrŘ přezkoumávat.¹³¹ Z mého pohledu, i když právní úprava povinnost totožnosti skutku neuvádí, je možné ji analogicky dovodit.¹³²

Hlavní líčení a jeho příprava se koná zásadně podle obecných ustanovení upravujících hlavní líčení. Zákon ale samosoudci ukládá vyslechnout obviněného. Pokud není obviněný přítomen, odmítne vypovídat, popř. se jeho výpověď v podstatných směrech rozchází s původní, je připuštěno přečíst protokol o výsledku podezřelého. Poté může samosoudce rozhodnout o upuštění dokazování těch skutečností, jež strany označily za nesporné, a o takovém prohlášení není třeba pochybovat. Zjednodušené řízení lze rozdělit na dva „podtypy“, které formují jeho další průběh.

Podle § 314b odst. 2 TrŘ je doručen návrh na potrestání se současným předáním zadrženého podezřelého, kdy zpravidla státní zástupce podá i návrh na případné vzetí do vazby. Soudce podezřelého vyslechne do 24 hodin jako obviněného o okolnostech, týkajících se zadržení a důvodů vazby, nesporných skutečností a zda souhlasí, aby nebyly v hlavním líčení tyto skutečnosti dokazovány.¹³³ Ani takový souhlas ale nepředstavuje bez dalšího možnost z takových skutečností vycházet. Obviněný musí být poučen o tom, že vzdání se možnosti dokazovat nesporné skutečnosti představuje zákonnou fikci prokázání takových skutečností.¹³⁴ Může ale dojít ke zpětvzetí takového prohlášení do doby, než samosoudce rozhodne o upuštění od dokazování nesporných skutečností, a to jak obviněným, tak státním zástupcem (per analogiam § 163 odst. 2 TrŘ – neodvolatelnost by musel výslovně zákonodárce vyjádřit).¹³⁵ Po provedení výsledku dle povahy věci vydá některé z rozhodnutí, jež lze vydat mimo hlavní líčení uvedených výše, nebo

¹²⁹ ŠÁMAL, Pavel. In ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád komentář – díl II...*, s. 3547.

¹³⁰ § 314c odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád, ve znění pozdějších předpisů.

¹³¹ VRTĚL, Petr. *Ztížené řízení před ...*, s. 111.

¹³² K problematice totožnosti skutku viz kapitola 4.3.1

¹³³ ŠÁMAL, Pavel. In ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád komentář – díl II...*, s. 3549.

¹³⁴ VANTUCH, Pavel. *Obhajoba obviněného*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 569.

¹³⁵ JEŽEK, Vladimír. *Zkrácené přípravné řízení a zjednodušené...*, s. 87.

obviněnému doručí předvolání k hlavnímu líčení. Současně rozhodne o vazbě a případně ustanoví obviněnému obhájce (§ 36 odst. 4 písm. a) TrŘ).

Ve druhém případě je řízení od počátku vedeno dle § 314b odst. 3 TrŘ proti podezřelému, který je na svobodě.¹³⁶ Samosoudce podle protokolu o výsledku podezřelého posoudí, jestli je třeba obviněného předvolat k výsledku nebo je možné rovnou nařídit hlavní líčení. Výslech bude zapotřebí zejména v případě, kdy je z protokolu a ze stanoviska státního zástupce zřejmé, že se strany shodnou na některých nesporných skutečnostech.

Hlavní líčení konané v nepřítomnosti obviněného není pro ZŘ zákonem upraveno. Takový postup je ale možný, což dovozujeme z § 314d odst. 2 TrŘ. K dané otázce se vyjadřuje i judikatura, konkrétně rozhodnutí sp. zn. 12 To 113/2003. Jestliže je hlavní líčení ve ZŘ konáno v nepřítomnosti obviněného (obžalovaného)¹³⁷, nelze podle § 314d odst. 2 TrŘ číst úřední záznamy o vysvětlení osob a o provedení dalších úkonů, neboť je možné takto postupovat jen s jeho souhlasem, kromě případů, kdy byl takový souhlas dán předem.¹³⁸ Neuplatní se ale ani § 202 odst. 2 písm. b) TrŘ, neboť v ZPŘ není postup dle § 166 odst. 1 TrŘ možný.¹³⁹

5.2 Rozhodování ve zjednodušeném řízení před soudem

Rozhodování samosoudce se řídí obecnými ustanoveními o rozhodnutí soudu v hlavním líčení (§ 220 a násl. TrŘ). Na základě těchto ustanovení tak může příkladmo postoupit věc, zastavit trestní stíhání, rozhodnout ve věci rozsudkem atd. Obzvláště důležitou odchylku od obecného způsobu řízení pak ale představují ustanovení § 314e – 314g TrŘ, podle kterých může samosoudce rozhodnout bez projednání věci v hlavním líčení, vydáním trestního příkazu.¹⁴⁰

5.2.1 Trestní příkaz

Trestní příkaz má povahu odsuzujícího rozsudku, nevyhlašuje se, pouze se vyhotovuje, a nelze jím tak zprostit obviněného obžaloby (návrhu na potrestání) ani upustit od jeho potrestání (ochranné opatření nevyjímaje).¹⁴¹ Jedná se o formu soudního rozhodnutí v méně závažných a právně méně složitých případech, proto jde v rámci ZŘ o jednu z nejvyužívanějších forem meritorního rozhodnutí. Cílem je zjednodušit a zrychlit trestní řízení.

Z toho důvodu se neuplatní některé zásady trestního řízení, např. zásada veřejnosti, bezprostřednosti či ústnosti. Soud rozhoduje na podkladě spisového materiálu, nikoliv na základě

¹³⁶ ŠAMÁL, Pavel, SOTOLÁŘ, Alexander. Zjednodušené řízení..., s. 65.

¹³⁷ K otázce označení obžalovaného a k rozporu mezi označením obviněného a obžalovaného v § 12 odst. 8 a § 314d odst. 2 zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád, ve znění pozdějších předpisů.

¹³⁸ Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 19. března 2003, sp. zn. 12 To 113/2003.

¹³⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. června 2011, sp. zn. 4 Tdo 659/2011.

¹⁴⁰ FENYK, Jaroslav a kol. *Trestní právo procesní*. 6. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2015, s. 792.

¹⁴¹ JELÍNEK, Jiří a kol. *Rozhodnutí ve věcech...*, s. 109.

provedených důkazů před soudem.¹⁴² Je tak omezeno i dokazování, přitom ale plně zachováno právo obhajoby, jež se projevuje v možnosti projednání věci v řádném procesu před soudem, a to podáním odporu.¹⁴³ Účinky spojené s vyhlášením (např. v souvislosti s ukládáním souhrnného trestu) nastávají doručením trestního příkazu obviněnému, a to nezávisle na případném zrušení příkazu.¹⁴⁴ S ohledem na výše uvedené skutečnosti zákonodárce omezuje okruh trestných činů, které lze trestním příkazem uložit (§ 314e odst. 2 TrŘ).

5.2.2 Zjednodušený písemný rozsudek

Výjimkou z pravidelné struktury vyhotovení rozsudku je ustanovení § 129 odst. 2 TrŘ. V případě, že se po vyhlášení rozsudku státní zástupce a obžalovaný vzdali odvolání a zároveň prohlásili, že netrvají na písemném vyhotovení rozsudku, může soud vypracovat zjednodušený rozsudek. Obžalovaný dále musí prohlásit, že si nepřejí, aby v jeho prospěch podaly odvolání jiné oprávněné osoby. Takový postup soudu je fakultativní a závisí tak pouze na úvaze soudu. V případě ZŘ je však ale při splnění zákonných podmínek zásadně využíván vždy, a to s ohledem na maximální urychlení a zjednodušení řízení.¹⁴⁵ Takto vyhotovený rozsudek, který je opatřený doložkou právní moci, je potom možno ihned stranám doručit, čímž se též značně šetří náklady státu, např. na doručování písemného vyhotovení rozsudku.

5.3 Možnosti přezkumu rozhodnutí soudu

Trestní řád poskytuje určité prostředky „obransy“ proti rozhodnutí soudu, jimiž lze účinky takového rozhodnutí zvrátit ve svůj prospěch. Přezkumné řízení proto slouží k nápravě určitého rozhodnutí, ale též k zajištění jednotného a korektního výkladu zákona.¹⁴⁶ V závislosti na druhu rozhodnutí jsou tak stanoveny určité typy opravných prostředků, jež směřují proti rozhodnutí soudu v prvním stupni. Mezi řádné opravné prostředky zařazujeme stížnost proti usnesení (§ 141 a násl. TrŘ), odvolání proti rozsudku (§ 245 a násl. TrŘ) a dále odpor proti trestnímu příkazu (§ 314g a násl. TrŘ).

5.3.1 Odpor

Obviněnému, státnímu zástupci a osobám,¹⁴⁷ které mohou podat ve prospěch obviněného odvolání, je umožněno, aby se domáhali projednání věci v hlavním líčení. Taková možnost je reprezentovaná zvláštním opravným prostředkem, tj. odporem. Odpor se podává u soudu, který

¹⁴² Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. března 2004, sp. zn. 4 Tz 26/2004.

¹⁴³ COUFAL, Petr. K očekávané rekonstrukci trestního řádu. *Trestní právo*. 2010, roč. 14, č. 10, s. 15.

¹⁴⁴ ŽÁN, Marcel. In DRAŠTÍK, Antonín, FENYK, Jaroslav a kol. *Trestní řád. Komentář. II. díl*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2017, s. 788.

¹⁴⁵ JELÍNEK, Jiří a kol. *Rozhodnutí ve věcech...*, s. 69.

¹⁴⁶ FENYK, Jaroslav a kol. *Trestní právo...*, s. 574.

¹⁴⁷ § 247 odst. 2 zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád, ve znění pozdějších předpisů.

vydal trestní příkaz ve lhůtě osmi dnů od jeho doručení. Byl-li v této lhůtě oprávněnou osobou podán, ruší se tím trestní příkaz ex lege, samosoudce o něm nerozhoduje a nařídí hlavní líčení. Při projednání v hlavním líčení neplatí zásada reformationis in peius, tzn. že samosoudce není vázán právní kvalifikací, druhem ani výměrou trestu v trestním příkazu. V případě, že žádná z oprávněných osob odpor nepodá, stává se trestní příkaz pravomocným a vykonatelným.¹⁴⁸

Nedostatek právní úpravy shledávám v nerovném postavení poškozeného, jež zakládám na neexistenci možnosti podat odpor. Poškozenému není umožněno dosáhnout nápravy vadného rozhodnutí, co do výroku o náhradě škody, nemajetkové újmy či vydání bezdůvodného obohacení. De lege ferenda by proto bylo vhodné poškozenému, který řádně uplatnil nárok na náhradu škody, přiznat právo odporu. Svého práva se může domáhat pouze prostřednictvím státního zástupce.

Problematické může také být odepření zásady zákazu rozhodnutí k horšímu, vyjádřený v § 314g odst. 2, věta první, TrŘ. Nezakotvení by v některých případech mohlo vést k liknavosti obviněného a šetření právem podat odpor vzhledem k případnému uložení přísnějšího trestu. K problematice se proto vyjádřil Ústavní soud ČR, který zdůrazňuje, že „*uložení přísnějšího trestu ovšem nemůže být založeno na libovůli soudu, ale musí odpovídat zjištěným skutečnostem*“.¹⁴⁹

V této kapitole jsem se pokusila čtenáře blíže seznámit s institutem zjednodušeného řízení. Elementárně jsem popsala jeho průběh, přičemž jsem vynechala podrobnější rozbor ustanovení zákona. Rovněž jsem se zaměřila na některé problematické otázky a opět jsem došla k názoru, že by bylo jednoznačně přínosné explicitně upravit totožnost skutku, která má v případě jejího nedodržení zásadní vliv na postavení podezřelého. Dále jsem pro zavedení možnosti podat odpor i pro poškozeného z důvodů uvedených výše. Zjednodušené řízení je ipso facto podmíněné zkrácenému přípravnému řízení, tzn. koná-li se ZPŘ o případu skutkově složitém, přenesou se veškeré úkony vyšetřování na soud, což rozhodně není žádoucí a projeví se to mimo jiné výrazně v délce řízení.

¹⁴⁸ FENYK, Jaroslav a kol. *Trestní právo...*, s. 794–795.

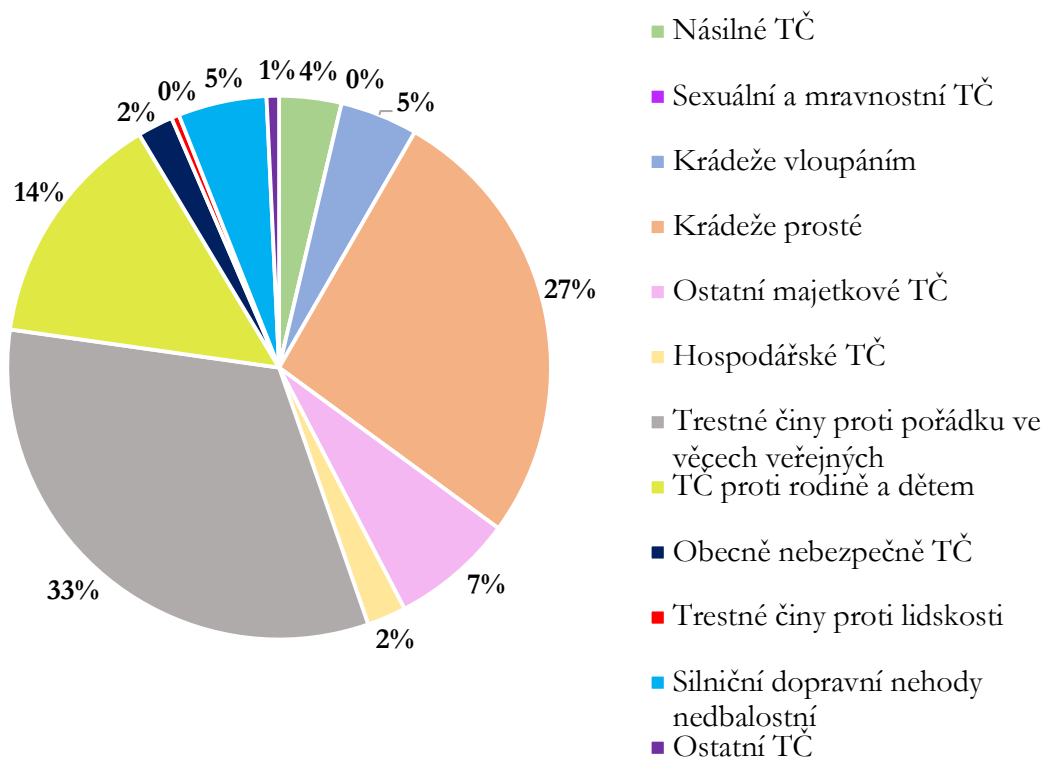
¹⁴⁹ Nález Ústavního soudu ze dne 20. února 2002, sp. zn. II. ÚS 213/2000.

6 Zhodnocení využití institutů v praxi

Tato část je věnována zhodnocení po stránce kvantitativní a kvalitativní, tj. počet a struktura celkového „nápadu“ trestních věcí na území města Mladé Boleslavi, projednávaných ve ZPŘ. Tuto oblast jsem zvolila pro svou dostatečnou rozlohu, počet obyvatel, různorodé typy zástavby, narůstající kriminalitu a rovněž proto, že jsem zde absolvovala stáž u okresního soudu. Myslím si, že pro účely diplomové práce se tak jedná o dobrý demonstrativní vzorek co do počtu, struktury a způsobu vyřízení trestných činů. Cílem je získání bližších kvantifikovatelných poznatků z oblasti počtu věcí vedených ve ZPŘ, způsobů rozhodnutí a utvoření struktury trestné činnosti projednávané v tomto typu řízení. K řešení úlohy byla použita výzkumná metoda analýzy statistických údajů Ministerstva spravedlnosti ČR a interní údaje Policie ČR.

6.1 Struktura trestné činnosti vedené ve ZPŘ na území Mladé Boleslavi

Graf uvádí strukturu trestné činnosti co do jednotlivých druhů trestných činů. Informace jsem získala pomocí žádosti o poskytnutí informace ve smyslu zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů. „Pro účely své diplomové práce žádám o poskytnutí informace, která se týká nápadu trestné činnosti co do jednotlivých druhů trestných činů na území města Mladé Boleslavi v letech 2015–2017, projednávaných ve zkráceném přípravném řízení dle § 179a a násl. zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád, ve znění pozdějších předpisů.“

Počet objasněných skutků zahájených ve ZPŘ na vybraném útvaru v uvedených letech dosáhl výše 1081. Z uvedeného grafu vyplývá, že nejčastější kriminalitou jsou trestné činy proti majetku. Jedná se tak o podíl 39 % ze všech trestných činů projednávaných ve ZPŘ. Zpracování prostých krádeží nečiní velké problémy, jedná se především o krádeže v obchodech, věci z motorových vozidel, na osobách nebo věci odložených v jiných objektech. V takových případech není třeba zvláštního dokazování, a jde tak o trestnou činnost vhodnou pro projednávání v takovém řízení. Využívají se zejména kamerové záznamy z provozoven objektů a Policie ČR, a proto je možné rychle zjistit pachatele trestného činu. Krádeže vloupáním mají na uvedeném vzorku také svůj podíl. Jde o krádeže vloupáním do bytů, rodinných domů, víkendových chat, kde může objasnění způsobovat potíže a postup ve ZPŘ nemusí být vždy vhodný. Mezi ostatními majetkovými trestnými činy se ve sledovaných letech nejvíce objevují TČ poškození cizí věci, zpronevěra a dále například podvod.

Další významný podíl představují trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných, např. výtržnictví, maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání a z velké části TČ opilství. Trestné činy proti rodině a dětem se do pomyslné triády dostaly díky TČ zanedbání povinné výživy. V takovém případě ale může být podezřelý z důvodu rychlého sledu událostí připraven o možnost zaplatit dlužné výživné a projevit tak účinnou lítost nad spáchaným činem, který vede k zániku trestní odpovědnosti dle § 197 ve spojení s § 33 TZ. Do budoucna by bylo proto vhodné uvažovat o výctu trestných činů, pro které nelze tento typ řízení konat.

Mezi trestné činy, jež jsou zařazené v kategorii silničních dopravních nehod z nedbalosti, patří zejména ohrožení pod vlivem návykové látky, obecné ohrožení z nedbalosti nebo usmrcení z nedbalosti, těžké ublížení na zdraví z nedbalosti. Jde především o jízdu motorovým vozidlem pod vlivem návykové látky, kde by měl být v některých případech vyžadován znalecký posudek a další lékařské zprávy, které se nemusí v zákonné lhůtě ZPŘ podařit opatřit, a řízení před soudem se pak komplikuje.

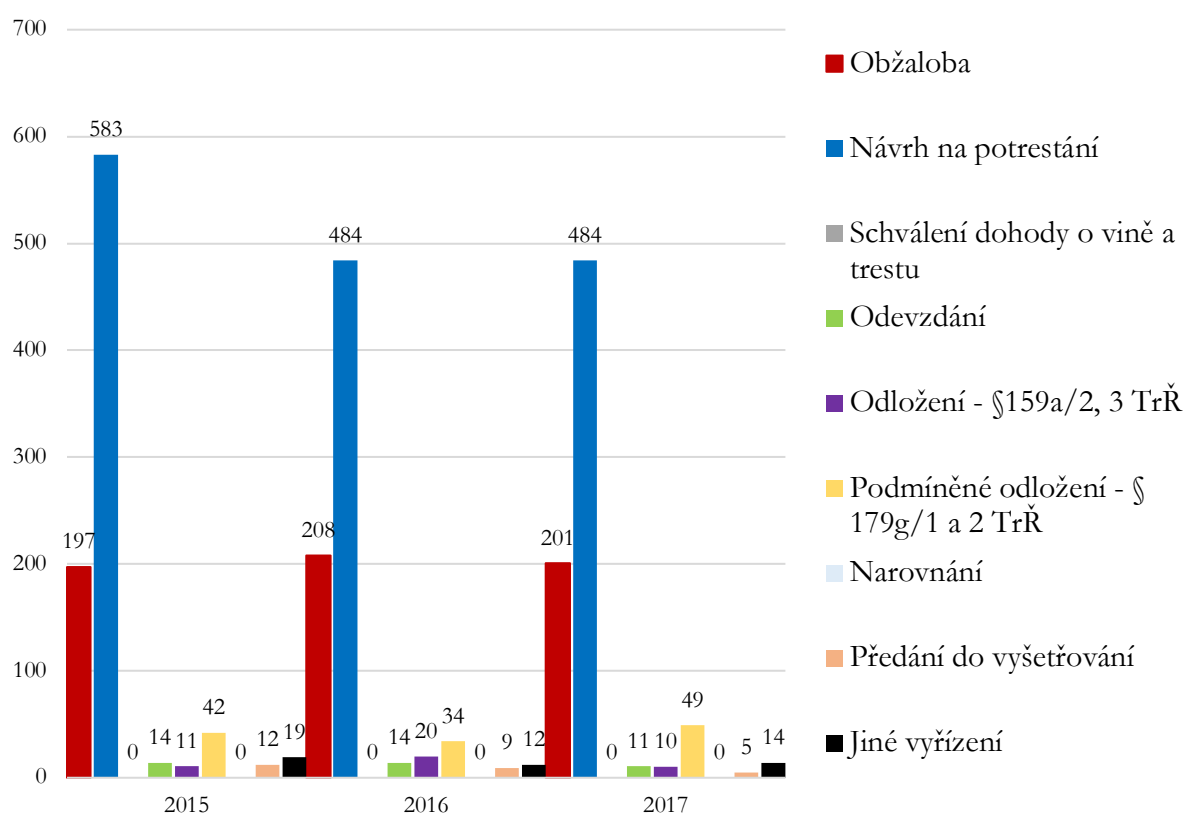
Násilné trestné činy se ve sledovaném období projevují v podílu 4 % a jde obzvláště o násilí proti úřední osobě – policistovi, násilí proti skupině obyvatel či nebezpečné vyhrožování. V této souvislosti bylo v šesti případech vedeno ZPŘ i o trestném činu úmyslného ublížení na zdraví, o jehož (ne)vhodnosti vedení ve ZPŘ jsem se vyjadřovala ve druhé kapitole.

Ačkoliv se v grafu neprojevily, bylo ve sledovaném období ZPŘ vedeno i proti činům uvedeným v hlavě třinácté trestního řádu, a sice trestným činům proti lidskosti (§ 400, 401, 403, 404 a 405 TZ).

6.2 Okresní státní zastupitelství v Mladé Boleslavi

V následujícím grafu bych chtěla poukázat na způsob vyřízení věci státním zástupcem. Vybrala jsem si statistiky Okresního státního zastupitelství v Mladé Boleslavi, protože územní působností odpovídá územnímu odboru Policie ČR v Mladé Boleslavi, tzn. že všechny výsledky prověřování PO se projeví i ve statistikách státního zastupitelství v Mladé Boleslavi.

Hodnotila jsem proměnné, jako je například počet podaných obžalob v rámci vyšetřování, abych srovnala hodnoty oproti výsledkům v rámci ZPŘ, kde jsem se zaměřila na počet podaných návrhů na potrestání a neopomněla jsem také odklony. Statistika je sledována od 1. 1. 2015 do 31. 12. 2017. Dřívější data se v uvedené statistice nijak výrazně nelišila a data pozdější bohužel ještě nejsou kompletní, proto jsem se zaměřila pouze na uvedený vzorek.

150

Z grafu vyplývá, že v drtivé většině případů je podáván návrh na potrestání, počty vyřízení věci podáním obžaloby se mezi sledovanými roky liší nepatrně. Z odklonů je dále ve ZPŘ využíváno nejvíce (výlučně) podmíněné odložení návrhu na potrestání. Ve vybraném vzorku se

¹⁵⁰ *Statistika a výkaznictví* [online]. cslav.justice.cz, [cit. 2. října 2018]. Dostupné na <<http://cslav.justice.cz/InfoData/prehledy-agend.html>>.

dokonce neobjevila ani dohoda o vině a trestu,¹⁵¹ ani narovnání. Z takového výsledku, jak jsem již zmiňovala, je možné potvrdit, že pro aplikaci odklonů a mediační činnost nemusí být dán v praxi ve ZPŘ dostatečný prostor, odhlédneme-li od případů, kdy není dána vůle k jednání o některém z odklonů. To jistě také souvisí s lhůtou 14 dní, protože je obtížné v tak krátkém časovém úseku realizovat některé mediační úkony, možná si ale využití těchto institutů v praxi vyžádá ještě delší dobu.

¹⁵¹ Dohoda o vině a trestu není dle některých považována za odklon v trestním řízení, dochází zde totiž ke klasickému odsouzení.

Závěr

Ve své diplomové práci jsem provedla analýzu české právní úpravy, klíčových soudních rozhodnutí a za účelem kompletního zodpovězení stanovených hypotéz jsem také realizovala výzkum četnosti a struktury trestné činnosti na vybraném území.

Cílem bylo zodpovědět otázku, zda má právní úprava v konečném důsledku pozitivní dopad ve vztahu k účinnějšímu trestnímu řízení, a případně navrhnout úpravu *de lege ferenda*. Historický kontext mi pomohl zodpovědět otázku, zda současná právní úprava naplňuje záměry zákonodárce. Pochopila jsem, že hlavním cílem bylo o méně závažné kriminalitě vést neformální, rychlé a současně méně nákladné řízení, kde odpověď státní moci může přijít v co nejkratším možném okamžiku. To také podporuje smysl a účel trestního řízení obecně. Dochází k osvobození soudů od zdoluhavého projednávání bagatelních trestných činů a čím rychleji je obviněný postaven před soud, tím se zvyšuje i účinnost řízení v souvislosti s personálním, generálním a preventivním účelem. Troufám si tvrdit, že i přes několik novelizací je to ale právě lhůta pro konání zkráceného přípravného řízení, konkrétně počátek běhu lhůty, jež činí problémy. Právní úprava tak v některých případech umožňuje vést „kvazi-vyšetřování“, čímž se popírá původní úmysl zákonodárce. Vydáním Stanoviska trestního kolegia NS Tpjn 303/2014 byla problematika lhůty *de lege applicata* v některých ohledech vyřešena, ale v situaci, kdy nebude soud respektovat tento právní názor a odsouzený nepodá z důvodu méně závažné trestné činnosti opravný prostředek, nabude takové rozhodnutí právní moci. Navíc české právo je kontinentálního typu, tudíž judikatura vyšších soudů není formálně závazná a nemá normativní charakter, není pramenem práva. Také formulace délky doby ve stanovisku není jednoznačná. Převyšuje doba pěti týdnů podstatně lhůtu dvou týdnů? Domnívám se proto, že je potřebné v intencích zákona odstranit pochybnosti o běhu lhůty a ustanovení § 159 odst. 1 TrŘ doplnit o vymezení doby od počátku prověřování do sdělení podezření. Dalším relevantním řešením (i z důvodu reálného uplatnění práv podezřelého) by mohlo být stanovení povinnosti OČTŘ sdělit podezření neprodleně po zjištění skutečností odůvodňujících závěr, že byl spáchán trestný čin a že jej spáchala určitá osoba, podobně jako v § 160 odst. 1 TrŘ.

Okruh trestných činů stanovených trestní sazbou pokládám, i přes mnohé odpůrce této úpravy, za vhodný. Trestné činy, které nelze zařadit mezi bagatelní, mohou být od počátku šetření jednoznačné, není zde třeba složitých znaleckých úvah a postačí například pouze výslech osob, popř. zajištění věcí, a nevidím tak důvod pro jejich „nezpůsobilost“ k vedení v rámci tohoto typu řízení. Problém však spatřuji u některých trestných činů, kde *ipso facto* není vhodné přistoupit ke ZPŘ. Přestože je trestný čin zanedbání povinné výživy § 196 TrŘ jedním z nejvíce projednávaných činů, není pro uplatnění všech práv obviněného s ohledem na institut účinné lítosti v rámci

zkráceného přípravného řízení dostatečný prostor. De lege ferenda by proto bylo dobré uvažovat o taxativním výčtu trestných činů, u nichž není možné konat ZPŘ.

Vymezení osoby pachatele bych omezila pouze na dospělé pachatele, nikoliv mladistvé. V takovém řízení musí být zachován výchovný účel a zvláštní pečivost OČTŘ vést řízení s ohledem na dosaženou rozumovou a mravní vyspělost mladistvého, a je proto zapotřebí individuálního přístupu bez časového omezení jako jedné z podmínek řízení.

Do budoucna také vnímám za žádoucí vymezit moment, kdy by zadržená osoba, u níž je dán předpoklad, že nebude propuštěna a bude podán návrh na potrestání, měla mít obhájce, jako důvod nutné obhajoby, v opačném případě nelze ZPŘ konat.

Dále bych upozornila na absenci vysloveného zakotvení povinnosti zachování totožnosti skutku, která má v případě nedodržení zásadní negativní vliv na postavení podezřelého, a trestní řád bych proto o tento závazek doplnila.

S ohledem na možnosti vyřízení věci OČTŘ jsem poukázala na některé nedokonalosti právní úpravy, například že stojí za to uvažovat o stanovení demonstrativního výčtu kritérií pro posouzení přiměřenosti, zda má být v konkrétním případě odklon uplatněn, aby se předešlo nejednotnosti aplikace odklonů (podobně jako u výčtu polehčujících okolností v TZ). Dle mého by bylo totiž přínosné více využívat odklonů, v důsledku čehož by projednání věci v hlavním líčení, případně odvolacím řízení bylo spíše výjimkou.

Troufám si tvrdit, že právní úprava zjednodušeného řízení nepůsobí zásadní potíže pouze potud, pokud je kvalitně provedeno zkrácené přípravné řízení, a to je také důvod, proč jsem se primárně zaměřila na problematiku ZPŘ. Za příhodné považuji odstranit nerovné postavení poškozeného a zavést do trestního řádu oprávnění poškozeného, který řádně uplatnil nárok na náhradu škody, podat odpor proti trestnímu příkazu, aby měl lepší možnosti obrany.

V závěru práce jsem na statistických údajích Územního odboru Policie ČR – Mladá Boleslav a Okresního státního zastupitelství v Mladé Boleslavi poukázala na četnost aplikace probíraných institutů a strukturu trestné činnosti. Přestože se jedná o pouhý vzorek na jediném území, mám za to, že demonstruje dobrý příklad rozsáhlosti problematiky a odůvodňuje, proč neustále trvat na monitorování a zlepšování právní úpravy.

Z výše uvedených důvodů si proto dovoluji konstatovat, že právní úprava je v některých ohledech nedostatečná a odporuje požadavku práva na spravedlivý proces, protože neumožňuje obviněnému plně uplatnit všechna jeho základní práva. Zavedení těchto institutů byl ale na druhou stranu rozhodně krok správným směrem. Snaha, aby nedocházelo ke zbytečným byrokratickým průtahům řízení, nezatěžovaly se již přetížené soudy, docílilo se úspory časové, personální i finanční, a bylo tak v konečném důsledku lépe dosahováno i účelu trestu personálně a generálně,

je žádoucí. Nyní je ale třeba trvat na přesnější úpravě podmínek aplikace a souladného postupu OČTŘ, aby právní úprava odpovídala těmto požadavkům a principům demokratického právního státu. Obdobně se k situaci vyjadřuje i komise pro nový trestní řád, když konstatuje, že je třeba úpravu zkráceného přípravného řízení přepracovat, neboť právní úprava vede ke zkracování práv osoby obviněné, a nikoliv ke zkrácení řízení ve formě postupu před zahájením trestního stíhání.¹⁵²

¹⁵² Ministerstvo spravedlnosti ČR. *Věcný záměr z roku 2008* [online]. portal.justice.cz, [cit. 8. listopadu 2018]. Dostupné na <<http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?o=23&j=33&k=4980&d=281460>>.

Seznam použitých zdrojů

1. Monografie a učebnice

- FENYK, Jaroslav a kol. *Trestní právo procesní*. 6. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2015. 928 s.
- JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 5. vydání. Praha: Leges, 2018. 864 s.
- JELÍNEK, Jiří a kol. *Rozhodnutí ve věcech trestních (se vzory rozhodnutí soudů a podání advokátů)*. 3. vydání. Praha: Leges, 2015. 576 s.
- RŮŽIČKA, Miroslav. *Věřejná žaloba a orgány konající přípravné řízení v ČR*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005. 745 s.
- ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní právo procesní*. 4. přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. 1053 s.
- ŠÁMAL, Pavel a kol. *Přípravné řízení trestní*. 2. doplněné a přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2003. 1443 s.
- VANTUCH, Pavel. *Obhajoba obviněného*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010. 666 s.
- VANTUCH, Pavel. *Trestní řízení z pohledu obhajoby*. 1. vydání. Praha: C. H. BECK, 2014. 1072 s.
- ZEMAN, Pavel a kol. *Zkrácené formy trestního stíhání – možnosti a limity*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2013. 185 s.

2. Komentáře

- DRAŠTÍK, Antonín, FENYK, Jaroslav a kol. *Trestní řád. Komentář. I. díl*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2017. 1412 s.
- DRAŠTÍK, Antonín, FENYK, Jaroslav a kol. *Trestní řád. Komentář. II. díl*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2017. 1140 s.
- ŠÁMAL, Pavel. In ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád komentář – díl I*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. 1920 s.
- ŠÁMAL, Pavel. In ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád komentář – díl II*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. 3020 s.

3. Odborné články z periodik

- COUFAL, Petr. Nad dalším zrychlením a zefektivněním trestního řízení. *Státní zastupitelství*. 2009, roč. 7, č. 10, s. 21–24.
- COUFAL, Petr. K očekávané rekodifikaci trestního řádu. *Trestní právo*. 2010, roč. 14, č. 10, s. 12–17.
- DUŠEK, Libor, MONTAG Josef. Dopady zkráceného přípravného řízení na délku a výsledky trestního řízení. *Trestněprávní revue*. 2014, roč. 13, č. 1, s. 16–22.

- FENYK, Jaroslav. Postavení státního zástupce v trestním řízení po novele trestního řádu. *Bulletin advokacie*, 2001, roč. 2, č. 11–12, s. 38–51.
- FRYŠTÁK, Marek. Smysl a význam zkráceného přípravného řízení z hlediska jeho rychlosti, *Trestněprávní revue*, 2012, roč. 11, č. 10, s. 235–238.
- HRNČIŘÍK, Tomáš. Možnost odevzdání věci policejním orgánem ve zkráceném přípravném řízení. *Trestní právo*, 2005, roč. 10, č. 5, s. 8–10.
- JELÍNEK, Jiří. Zásada rychlosti trestního řízení. *Kriminalistika*, 2003, roč. 36, č. 1, s. 18–30.
- JEŽEK, Vladimír. Zkrácené přípravné řízení a zjednodušené řízení před soudem. *Bulletin advokacie*, 2001, roč. 8, č. 11–12, s. 78–92.
- PROVAZNÍK, Jan. Odklony v českém trestním řízení – úvahy před možnou rekonstrukcí. *Trestněprávní revue*, 2016, roč. 15, č. 4, s. 79–85.
- RŮŽIČKA, M. Aplikační problémy – novela trestního řádu. *Právní rádce*, 2003, roč. 11, č. 3, s. 58–63.
- RŮŽIČKA, Miroslav, ŠABATA, Karel. Zkrácené přípravné řízení a jeho místo mezi formami přípravného řízení. *Státní zastupitelství*, 2010, roč. 8, č. 2, s. 6–14.
- RŮŽIČKA, Miroslav. K otázce, kdy nastávají účinky zahájení trestního stíhání ve věcech, v nichž bylo konáno zkrácené přípravné řízení a státním zástupcem byl podán návrh na potrestání. *Justiční praxe*, 2002, č. 4, s. 167–174.
- SLADKÝ, Jan. Zkrácené přípravné řízení. *Státní zastupitelství*, 2009, č. 12, s. 28–30.
- SVATOŠ, Roman. Je možné zneužívat novelizovaný institut zkráceného přípravného řízení? *Státní zastupitelství*, 2012, č. 2, s. 55–57.
- SVATOŠ, Roman. Zajišťuje institut zkráceného přípravného řízení základní zásady trestního řízení? *Trestní právo*, 2007, č. 6, s. 3–7.
- ŠÁMAL, Pavel. Zkrácené přípravné řízení. *Trestněprávní revue*, 2002, č. 2, s. 5–10.
- ŠAMÁL, Pavel, SOTOLÁŘ, Alexander. Zjednodušené řízení. *Trestněprávní revue*, 2002, 1. ročník, č. 3, s. 65–70.
- ŠČERBA, Filip. K odklonům uplatňovaným ve zkráceném přípravném řízení. *Bulletin advokacie*, 2006, roč. 5, č. 5, s. 22–24.
- ŠTEFUNKOVÁ, Michaela, ZEMAN, Petr. Zkrácené řízení – statistiky a realita. *Trestněprávní revue*, 2014, roč. 13, č. – 8, s. 186–190.
- TUZAR, Vladislav. Kam směřuje zkrácené přípravné řízení? *Soudce*, 2011, roč. 13, č. 4, s. 23–24.
- TUZAR, Vladislav. Jak krátké je zkrácené přípravné řízení? *Trestní právo*, 2011, č. 4, s. 13–14.
- VONDRUŠKA, František. Jak počítat běh lhůty pro skončení zkráceného přípravného řízení? *Státní zastupitelství*, 2009, roč. 7, č. 12, s. 25–27.

VRTĚL, Petr. Ztížené řízení před samosoudcem. *Trestněprávní revue*, 2002, roč. 1, č. 4, s. 108–112.
ZEMAN, Pavel. Právní úprava zkráceného přípravného řízení z perspektivy rekonstrukce trestního procesu. *Trestněprávní revue*, 2008, č. 10, s. 293–300.

4. Judikatura

nález Ústavního soudu ze dne 20. února 2002, sp. zn. II. ÚS 213/2000
nález Ústavního soudu ze dne 6. března 2002, sp. zn. IV. ÚS 615/99
nález Ústavního soudu ze dne 31. srpna 2004, sp. zn. II. ÚS 317/2004
nález Ústavního soudu ze dne 26. července 2012, sp. zn. III. ÚS 2449/12
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. května 2002, sp. zn. 4 Tz 21/2002
rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. března 2004, sp. zn. 4 Tz 26/2004
rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. června 2006, sp. zn. 4 Tz 62/2006
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. února 2010, sp. zn. 6 Tdo 1248/2009
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. června 2011, sp. zn. 4 Tdo 659/2011
stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 25. září 2014, sp. zn. Tpjn 303/2014
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. října 2014, sp. zn. 8 Tdo 1007/2014
rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. července 2016, sp. zn. 8 Tz 44/2016
rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 3. dubna 2002, sp. zn. 14 To 49/2002
usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 19. března 2003, sp. zn. 12 To 113/2003
usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 4. srpna 2009, sp. zn. 11 To 287/2009
usnesení Městského soudu v Praze ze dne 14. srpna 2003, sp. zn. 7 To 389/2003

5. Zákony a jiné právní předpisy

Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod ze dne 4. listopadu 1950 ve znění Protokolu č. 14, který vstoupil v platnost 1. června 2010.

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších ústavních předpisů.

Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů.

Vyhláška č. 23/1994 Sb., o jednacím řádu státního zastupitelství.

Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 292/1993 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

Zákon č. 265/2001 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 274/2008 Sb., kterým se mění zákony v souvislosti s přijetím zákona o Policii České republiky.

Zákon č. 459/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

6. Internetové zdroje

Council of Europe: Committee of Ministers, Recommendation Rec (2000) 19 of the Committee of Ministers to Member States on the Role of Public Prosecution in the Criminal Justice System [online]. refworld.org, 6. října 2000 [cit. 6. listopadu 2018]. Dostupné na

<<https://www.refworld.org/docid/43f5c8694.html>>.

Statistika a výkaznictví [online]. cslav.justice.cz, [cit. 2. října 2018]. Dostupné na

<<http://cslav.justice.cz/InfoData/prehledy-agend.html>>.

Ministerstvo spravedlnosti ČR. *Věcný záměr z roku 2008* [online]. portal.justice.cz, [cit. 8. listopadu 2018]. Dostupné na

<<http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?o=23&j=33&k=4980&d=281460>>.

www.aspi.cz

www.beck-online.cz

www.justice.cz

7. Jiné

Důvodová zpráva k zákonu č. 292/1993 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, a zákon č. 335/1991 Sb., o soudech a soudcích, sněmovní tisk č. 535.

Důvodová zpráva k zákonu č. 265/2001 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, sněmovní tisk č. 785/0.

Instrukce Ministerstva spravedlnosti ze dne 3. prosince 2001, č. j. 505/2001-Org., kterou se vydává vnitřní a kancelářský řád pro okresní, krajské a vrchní soudy.

Pokyn obecné povahy nejvyšší státní zástupkyně ze dne 8. září 2009 č. 7/2009, o trestním řízení ve věcech mládeže.

Závazný pokyn policejního prezidenta ze dne 21. dubna 2009 č. 30/2009, o plnění úkolů v trestním řízení.

Shrnutí

Diplomová práce se zaměřuje na komplexnější popis problematiky zkráceného přípravného řízení a navazujícího zjednodušeného řízení před soudem s cílem vyhodnotit jejich účinnost s ohledem na trestní řízení. Práce je rozdělena do šesti hlavních kapitol, členěných na podkapitoly. Úvodní slova jsou věnována objasnění výběru tématu a výzkumným otázkám. Každá kapitola obsahuje dílčí otázku a příslušný závěr, které v závěrečné části odpovídají na hlavní hypotézu práce. Předmětem druhé kapitoly je vymezení institutů a jejich systematické zařazení v trestním právu procesním. Třetí kapitola je chronologicky uspořádána podle dílčích novel, jimiž instituty v průběhu let prošly. Reakcí na historický kontext je podkapitola upravující vybrané problémy de lege lata. Čtvrtá kapitola pojednává o vybraných ústavních principech a základních zásadách trestního řízení, jež řízení ovládají. Obsahem páté kapitoly je analyticko-popisná část bližšího vymezení zkráceného přípravného řízení, kde jsem se zaměřila na postavení jednotlivých orgánů činných ve zkráceném řízení, dále na podezřelého a jeho obhájce. Rozebrala samotné podmínky konání řízení, jež jsem vyčlenila na pozitivní a negativní. Poměrně velká část je věnována průběhu řízení, tj. zahájení, postupu po zahájení a vyřízení věci. Další kapitola diplomové práce se soustřeďuje na zjednodušené řízení. Vysvětluje jeho zahájení, následný průběh a některé způsoby rozhodnutí v korelaci s možnostmi přezkumu. Práce je v sedmé kapitole doplněna o empirické zhodnocení využití institutů v praxi, kde jsem zkoumala strukturu trestné činnosti na území města Mladé Boleslavi a celkový nápad trestních věcí příslušného okresního státního zastupitelství. V závěrečné kapitole shrnuji poznatky jednotlivých kapitol ve vztahu k dílčím podotázkám hlavní hypotézy. Vyjadřuji se dále k využití institutů v praxi a jejich možné úpravě de lege ferenda s ohledem na věcný záměr nového trestního řádu.

Klíčová slova

zkrácené přípravné řízení, zjednodušené řízení před soudem, základní zásady trestního řízení, podezřelý, policejní orgán, státní zástupce, zákonná lhůta, pozitivní a negativní podmínky konání, návrh na potrestání, trestní příkaz, odpor

Abstract

The diploma thesis is focused on a comprehensive description of the issue of summary pre-trial proceeding and follow-up simplified procedure at court, in order to evaluate the effectiveness with regard to criminal proceedings. The thesis is divided into the six main chapters, split into subchapters. The first chapter examines the main topic and the research questions of thesis. Each chapter contains a partial question and its conclusion which corresponds to the main hypothesis. The second chapter deals with the definition of institutes and their systematic classification in the criminal procedural law. The third chapter is chronologically arranged according to the partial amendments that the institutes have passed over the years. Following subchapter, that deals with selected issues *de lege lata*, is the reaction to the historical context of the previous subchapter. The fourth chapter deals with selected constitutional principles and the basic principles of criminal proceedings, that govern the proceeding. The content of the fifth chapter is analytical-descriptive part of the closer definition of the summary pre-trial proceedings, where I focused on the position of enforcement criminal authorities in proceeding, the suspected person and his lawyer. A specific conditions of the proceeding are defined and divided into positive and negative. A relatively large part is dedicated to the course of proceedings, i.e. initiation, post-start procedure and completion. The next chapter of the diploma thesis is concentrating on simplified procedure. It explains its initiation, follow-up, and some ways of deciding in correlation with the possibilities for review. The thesis is complemented with an empirical assessment of the use of institutions in practice in the seventh chapter, where the structure of criminal activity in the city of Mlada Boleslav and the total number of criminal cases of the relevant district prosecutor's office is examined. The summarization of the knowledge of the individual chapters with regard to the sub-questions of the main hypothesis is given in the final chapter. I express my opinions on the use of institutions in practice and their possible modifications *de lege ferenda*, also in relation to the factual intent of the new Criminal Procedure Code.

Keywords

summary pre-trial proceeding, simplified procedure at court, the basic principles of criminal procedure, the suspected person, the police authority, the prosecutor, the statutory deadline, positive and negative conditions of pursuance, motion for punishment, criminal order, protest